

PhDr. Pavel Barinych, CSc. - Ing. Igor Ďurič, PhD.

Kálnickí vojaci vo Veľkej vojne **(28. júl 1914 - 11. november 1918)**

Miestny odbor Matice slovenskej a Obec Kálnica
2018

*Granáty, plyn a tanky – rozdrvenie, rozožratie, smrť.
Úplavica, chrípka, týfus – zadusenie, uhoretie, smrť.
Zákopy, lazaret, masový hrob – viac možností niet.*

Erich Maria Remarque: Na Západe nič nového

POĎAKOVANIE

Autori ďakujú za cenné informácie o zdrojoch údajov, za dôležité rady a vecné pripomienky pánovi Ing. Petrovi Krajčírovičovi z Trnavy, bývalému zástupcovi riaditeľa Vojenského historického archívu v Bratislave.

Za pomoc pri získavaní fotografií a dokumentov i pri identifikácii konkrétnych osôb autori ďakujú priateľom z Kálnice – Ing. Miroslavovi Borcovanovi, Mgr. Miroslavovi Masárovi-Hrádčanéch, Igorovi Jelínkovi, Jánovi Valovičovi, Jánovi Hladkému, Štefanovi Juríkovi, Tiborovi Krchnavému, Dušanovi Krchnavému, Mgr. Zuzane Minarechovej, Anne Staňovej-Bolechovej, Jiřine Vöglerovej, rod. Valovičovej (z Havířova), Jánovi Krchnavému-Grimutovských a za mimoriadnu ochotu a promptnosť pri sprostredkovaní informácií tiež jeho dcére Anne Ondráškovej a vnukovi Petrovi Ondráškovi z Melčíc-Lieskového.

OBSAH

Úvod	4
1. O Veľkej vojne	7
2. Vojaci z Kálnice	29
2.1. Zajatí	32
2.2. Ranení a chorí	39
2.3. Padlí	45
2.4. Legionári	66
2.5. Kálnickí vojaci, zoradení podľa jednotlivých útvarov	68
3. Zoznam padlých vojakov z Kálnice	75
Záver	78
Použité pramene	80
Prílohy – fotografie a faximile dokumentov	83

ÚVOD

Dňa 11. novembra 2018 uplynie už sto rokov od skončenia Veľkej vojny, ktorá neskôr dostala pomenovanie „prvá svetová“. Táto vojna vtedy zasiahla celý civilizovaný svet a neobišla ani Kálnicu. Postihla nielen tých, čo museli narukovať a zúčastniť sa krvavých bojov, ale aj ich rodiny a v konečnom dôsledku aj celú obec.

Pamiatka na tých, ktorí vo vojne stratili to najcennejšie – svoje životy - bola dosiaľ zaznamenaná iba v Pamätnej knihe obce Kálnica od roku 1934 (ďalej len: Kronika obce Kálnica z roku 1934) a neskôr v publikácii Kálnica, ktorá vyšla v roku 1996 pri príležitosti 600. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Písomné spomienky na tých, ktorí boli vo vojne zranení alebo sa nenávratne stratili, absentovali. Až na pár výnimiek neboli zapísané ani autentické spomienky tých, ktorí mali to šťastie a vrátili sa domov. Dnes už, žiaľ, žiaden z nich nie je medzi živými, aby nám ich mohol poskytnúť.

S myšlienkou zachovať trvalú pamiatku na tých občanov Kálnice, ktorí sa jej zúčastnili, boli zajatí, ranení alebo v nej padli, prišiel bývalý dlhoročný starosta obce, rodák z turčianskych Mošoviec a dnes už naturalizovaný Kálničan, Ing. Miroslav Borcovan. V tejto brožúrke Vám predkladáme výsledky našej takmer ročnej práce. Pri bádaní v archívoch a príslušných matrikách sme sa usilovali nájsť maximum toho, čo sa o danej

dobe, ale najmä o priamych účastníkoch vojnových udalostí zachovalo.

Naše bádanie v archívoch a matrikách sa neobišlo bez problémov. Zistili sme, že zachovaná evidencia nebola dokonalá, v ťažkých vojnových podmienkach vojny ani takou nemohla byť. Po bojoch sa nie vždy podarilo stiahnuť z bojiska ranených a mŕtvych, riadne ich ošetriť či pochovať a už vôbec nie urobiť aj presný záznam o udalosti. V takýchto prípadoch bol iba jednoduchý záznam „padol na bojisku“, na ruskom alebo talianskom fronte.

Pochovávanie mŕtvych a evidenciu o stratách zabezpečovali poľní kuráti (na východnom fronte tiež rabíni, na balkánskom fronte vojenský imámovia). Títo často komolili mená padlých, ranených, či zajatých, ale aj názvy dedín a miest, kde sa tak stalo. O ich zmysle pre poriadok si netreba robiť ilúzie. Aj rozpad monarchie v roku 1918 sa podpísal na tom, koľko zo zachovaných dokumentov sa dostalo do československých a po roku 1993 do českých a slovenských archívov. Na mnohé otázky sme boli odkazovaní na viedenský alebo budapešťiansky archív. Je však otázne, či by náklady na takýto výskum boli priamo úmerné získaným poznatkom.

Bez ťažkostí nebolo ani pátranie v matrikách evanjelickej a rímskokatolíckej cirkvi farností v Beckove, najmä u tých, čo

sa hlásili k evanjelickému vyznaniu. Cirkevná matrika narodených od roku 1887 do roku 1895 sa totiž stratila, nie je k dispozícii ani v Štátnom archíve v Bratislave ani na evanjelickej fare v Beckove. To nám znemožnilo presnejšie identifikovať tých vojakov, ktorí sa narodili v tomto období. Záznamy o narodení viacerých vojakov sa nám nepodarilo nájsť ani v matrikách rímskokatolíckej cirkvi z Beckova. Dnes sa už preto nedá zistiť, koľko mužov z vtedajšej Kálnice na vojnu narukovalo ani koľkí sa z nej vrátili. Archívy poskytujú len údaje o zajatých, ranených, nezvestných a mŕtvych.

Za dlhých sto rokov podľahlo zubu času mnoho dokumentov i fotografií, ktoré boli v rodinách kálnických vojakov. Napriek tomu Vám v nasledujúcich častiach tejto publikácie predkladáme všetko, čo sa nám podarilo vydolovať z hlbín zabúdania.

1. O VEĽKEJ VOJNE

Vojna. Päť nevinných písmen tvorí toto strašné slovo, označujúce krvavý konflikt, zabíjanie, mrzačenie, rozvrat, ale aj zmocňovanie sa územia s jeho ľudským a ekonomickým potenciálom. História ukazuje, že dejiny ľudstva sú dejinami vojen. Existujú od raného úsvitu ľudskej civilizácie. S rozširovaním ľudského poznania sa zdokonaľovali aj prostriedky vedenia vojen - od primitívnych kamenných mlatov, lukov, oštepov a mečov k delám, puškám, mánam, bombám, zbraniam hromadného ničenia až po robotizáciu zabíjania.

Veľká vojna, trvajúca od roku 1914 do roku 1918 získala svoje poradové číslo „prvá“ a prívlastok „svetová“ až neskoršie, po ešte krvavejšom vojnovom konflikte, odohrávajúcim sa od roku 1939 do roku 1945.

Za impulz k rozpútaniu vojny sa vo všeobecnosti považuje atentát, pri ktorom 28. júna 1914 v hlavnom meste Bosny Sarajve zavraždili rakúskeho následníka trónu Františka Ferdinanda d'Este a jeho manželku Žofiu, rodenú Chotkovú. Dnes nikto nepochybuje, že išlo iba o zámienku na riešenie dlhodobu vyostrených rozporov medzi vtedajšími mocnosťami. Už dávno pred vojnou sa sformovali dva vzájomne znepriatelené bloky - **Dohoda** (Francúzsko, Veľká Británia a Rusko) a **Trojspolok** (Nemecko, Rakúsko-Uhorsko a Taliansko). Boli to bloky

s rozdielnym ekonomickým i vojenským potenciálom, ktorý sa po rozpútaní vojny a počas jej trvania menil. Na začiatku vojny však Taliansko zaujalo neutrálny postoj a neskôr sa pridalo na stranu Dohody. K Trojspolku (bez Talianska už nazývanom Centrálne mocnosti) sa pridala Osmanská ríša a Bulharsko. K Dohode sa neskôr pridali Japonsko, Belgicko, Srbsko a ďalšie krajiny. Neutralitu deklarovali Dánsko, Nórsko, Švajčiarsko, Švédsko, Holandsko a Albánsko. Pomer síl sa zmenil tiež po revolúciách v Rusku v roku 1917. Na konečný výsledok vojny malo vplyv prístupenie USA k strane Dohody v roku 1918. Celkovo sa do vojny globálneho rozmeru, vedenej nielen na súši ale aj na moriach, zapojilo 28 štátov a zúčastnilo sa jej 70 miliónov vojakov.

Keď sa chronologicky pozrieme na začiatok vojny, vidíme, ako prudko sa šírila:

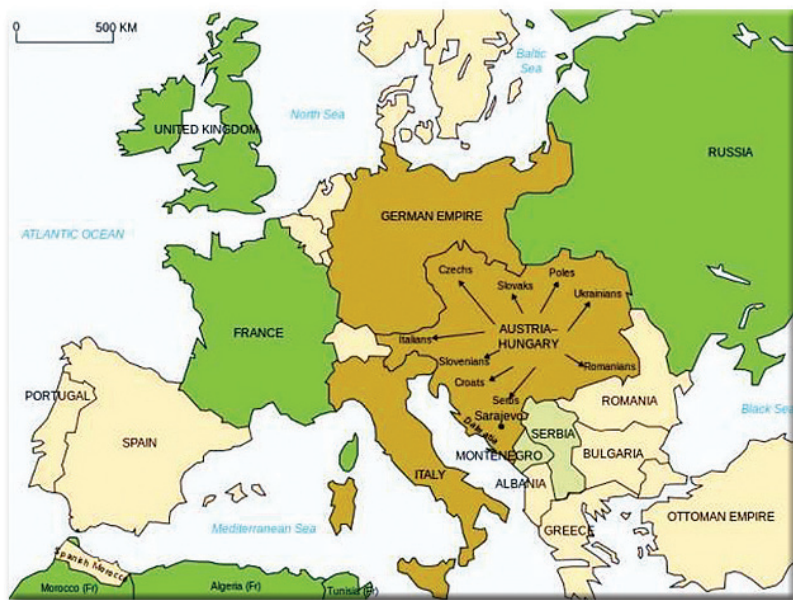
- 28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vyhlásilo vojnu Srbsku.
Začala sa prvá svetová vojna.
- 31. júla Nemecko vyhlásilo ultimátum Rusku a Francúzsku,
- 01. augusta Nemecko vyhlásilo vojnu Rusku,
- 03. augusta Nemecko vyhlásilo vojnu Francúzsku
a nemecké vojská vstúpili na územie Belgicka, čím porušili jeho neutralitu,

- 04. augusta medzi Nemeckom a Veľkou Britániou nastal vojnový stav po tom, keď nemecká vláda neodpovedala na britské ultimátum o zastavení postupu nemeckej armády v neutrálnom Belgicku,
- 6. augusta Rakúsko-Uhorsko vypovedalo vojnu Rusku,
- 12. augusta vypovedala Veľká Británia vojnu Rakúsko-Uhorsku,
- 23. augusta Japonsko vyhlásilo vojnu Nemecku a Rakúsko-Uhorsku,
- bojovať sa začalo aj v afrických a ázijských kolóniách Nemecka a na svetových oceánoch.

V radoch rakúsko-uhorských vojakov na začiatku vojny prevládalo všeobecné presvedčenie, že vojna nebude mať dlhé trvanie a skončí sa po niekoľkých mesiacoch víťazstvom Centrálnych mocností.

V Európe sa vytvorili nasledujúce fronty:

- Západný: Francúzsko / Nemecko
- Východný: Rusko / Rakúsko-Uhorsko
- Južný (srbský): Srbsko / Rakúsko-Uhorsko
- Taliansky: Taliansko / Rakúsko-Uhorsko
- Solúnsky: Grécko / Rakúsko-Uhorsko, Bulharsko

Európa, rozdelená na spojenecké bloky – Trojspolok (hnedá farba), Dohoda (zelená farba).

Branná moc Rakúsko – Uhorska sa na začiatku a v priebehu Veľkej vojny členila na:

1. Cisársku a kráľovskú armádu, tzv. spoločné vojsko,
2. Cisárske a kráľovské vojnové loďstvo,
3. a. Cisársku a kráľovskú vlastibranu,
3. b. Uhorskú kráľovskú vlastibranu (honvédi),
4. a. Cisársku a kráľovskú domobranu,
4. b. Uhorskú kráľovskú domobranu.

Organizácia cisárskej a kráľovskej (c. a k.) armády bola nasledovná:

- družstvo (Mannschaft),
- čata (cca 60 vojakov) - velitelia boli poddôstojníci,
- rota – 4 čaty (Kompagnie),
- prápor (Bataillon) – 4 roty, cca 1000 mužov,
- pluk (Regiment) – 4 prápory + čata zákopníkov
+ 4 guľometné čaty - celkom asi 4600 vojakov
a 8 guľometov.

Počas vojny, od roku 1917 došlo k zmene zo štvorkovej na trojkovú sústavu. Vyššie útvary boli:

- brigáda (Brigade) – 2–3 pešie pluky. Mohla mať vlastné delostrelectvo, prípadne jazdecké, či horské jednotky,
- divízia (Division) – zostali 4 pluky pechoty, podporné a delostrelecké jednotky,
- zbor (Korpus) – 2 – 3 divízie,
- armáda alebo armádna skupina.

Cisárska a kráľovská armáda bola mnohonárodnostná. Tvorili ju jednotky zložené z rakúskych Nemcov, Maďarov, Talianov, Rumunov, Čechov, Slovákov, Poliakov, Rusínov (Ukrajincov), Slovincov, Srbov a Chorvátov. Až 44 % armády tvorili Slovania, 28 % rakúski Nemci, 18 % Maďari, 8 % Rumuni a iba 2% Taliani. Veliacim jazykom v spoločných rakúsko-uhorských útvaroch bola nemčina, v honvédskejších maďarčina.

Vojenskú administratívu zabezpečovali tri samostatné ministerstvá - viedenské Ministerstvo vojny (Kaiserliches und königliches Kriegsministerium) zodpovedalo za spoločné pozemné vojsko a vojnové námorníctvo, vlastibrana bola riadená osobitným ministerstvom vo Viedni a honvédov riadilo osobitné ministerstvo v Budapešti.

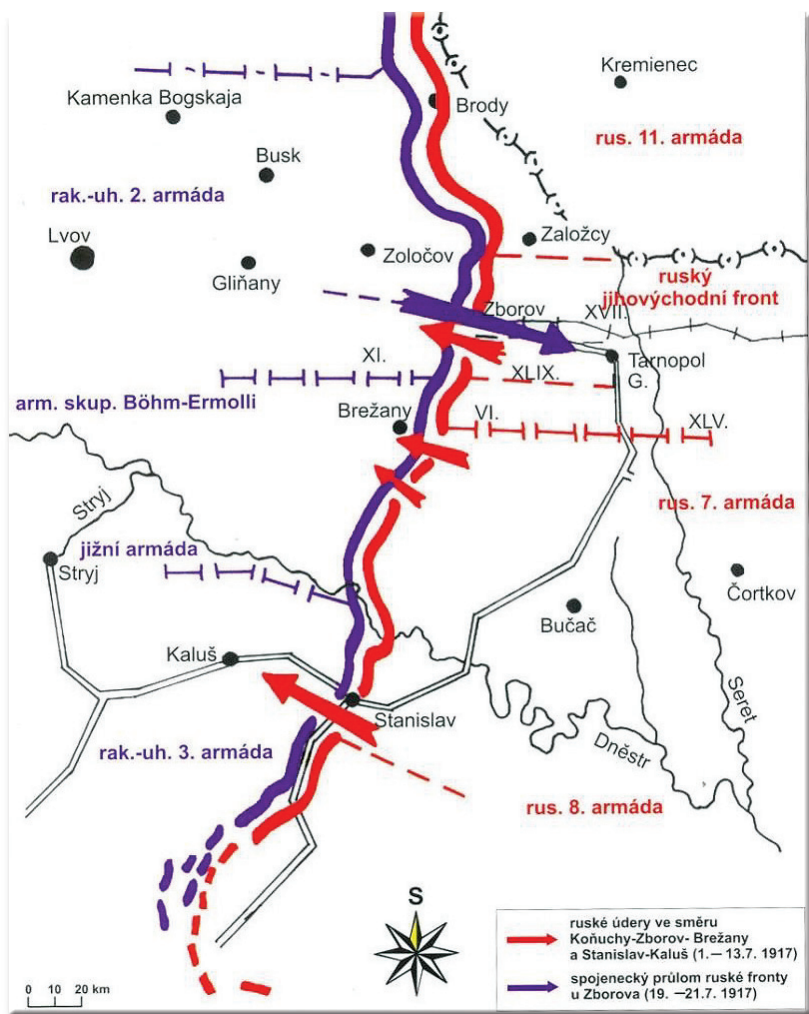
Povinná vojenská služba bola v celej monarchii zavedená v roku 1867, pričom všetci muži medzi 18-mi a 33-mi rokmi veku boli povinní slúžiť v spoločnom vojsku, domobrane či vlastibrane (honvédske útvary). Muži od 34 do 55 rokov boli povinní slúžiť v jednotkách teritoriálnej obrany. Podľa pôvodných predstáv mali poskytovať iba doplnky pre prvosledové jednotky po tom, čo boli všetky ich zálohy zmobilizované. V skutočnosti sa však podieľali na vojnových ťaženiach spolu s ostatnými ozbrojenými silami.

Rakúsko-uhorská monarchia stiahla do vojska vyše 70 % všetkých mužov v brannom veku (18-50 rokov), od začiatku vojny do konca roka 1917 ich narukovalo 8,42 milióna.

Z nich padlo, resp. zomrelo 780 tisíc a 1,6 milióna sa dostalo do zajatia. Z armády prepustili 500 tisíc invalidov, 130 tisíc ako najstaršie ročníky, 400 tisíc odvelili do vojenského priemyslu a 600 tisíc oslobodili od služby po narukovaní. Na začiatku roku 1918 mala rakúsko-uhorská armáda

4,41 milióna mužov. Z tohto počtu bolo v poli iba 2,85 milióna, zatiaľ čo 1,56 milióna bolo pri náhradných útvaroch, vojenských vrchnostiach, rôznych veliteľstvách a útvaroch v tyle. Do vojny vstupovala generácia mužov vo veku 21 až 32 rokov, avšak ku koncu vojny sa v radoch armády nachádzali už aj 17-18 roční mládenci. Doma zostávali už iba deti, ženy a starci a všetka ťarcha prác, najmä na dedinách, zostávala na pleciach žien.

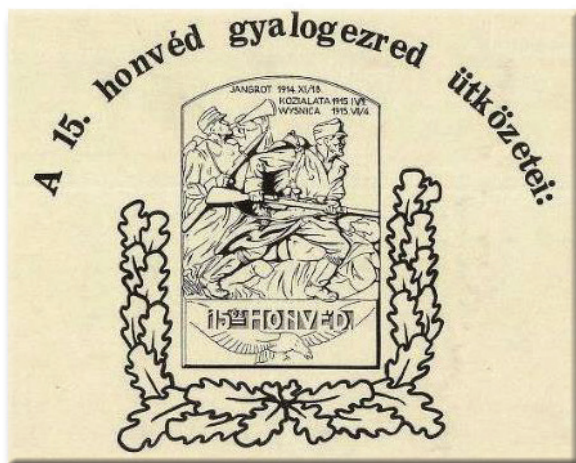
Ozbrojené sily Rakúsko-Uhorska boli v prvých rokoch vojny nasadené najmä na východný – ruský front. Ich hlavnou úlohou bolo zabrániť preniknutiu Rusov cez Karpaty a zadržiavať ich dovtedy, pokiaľ nemecká armáda neskončí víťazné ťaženie na západe. Práve sem preto smerovala väčšina mobilizovaných zborov spoločnej cisársko-kráľovskej armády i plukov uhorskej vlastibrany (honvédske pluky). Boje prebiehali na území dnešného Poľska a Ukrajiny. V tom čase však žiadne Poľsko nejestvovalo. V dôsledku vnútorných rozporov, plynúcich zo sebeckých záujmov šľachty, si ho vtedajšie mocnosti v troch deleniach od roku 1772 do roku 1795 rozdelili. Prusko získalo Veľkopolsko a Mazoviecko, Rakúsku pripadlo Krakovsko a Halič (Galícia - historické územie v dnešnom juhovýchodnom Poľsku a severozápadnej Ukrajine). Rusku pripadla Ukrajina, Bielorusko a časti Litvy a Lotyšska. Halič bola oficiálna provincia (korunná krajina) Rakúska a Rakúsko-Uhorska v rokoch 1772 až 1918.

Jedna z linií frontu v Haliči, kde v lete 1917 bojovali a padli aj Káľničania.

Pomerne veľa vojakov z Kálnice slúžilo v 15. honvédskom pešom pluku (Trencségi 15. honvéd gyalogezred). Pluk sídlil v Trenčíne a tu sa nachádzal štáb pluku i všetky tri prapory. Pluk bol v rámci IV. Honvédskeho doplnovacieho obvodu v Bratislave dopĺňovaný z týchto obvodov, resp. krajov: Nitriansky (okresy Myjava, Topoľčany, Žabokreky nad Nitrou, Prievidza, Skalica, Senica, Nové Mesto nad Váhom) a viaceré okresy krajov Trenčianskeho, Oravského a Turca. V pluku slúžili muži z veľkej časti západného a menšej stredného Slovenska. Pred prvou svetovou vojnou tvorili Slováci až 85 % členov pluku. Veliteľom pluku bol plukovník Henrik Dormándy von Dormánd.

Mobilizačné plány určovali tento pluk do zostavy nitrianskej 74. honvédskej pešej brigády, ktorá bola súčasťou 37. honvédskej pešej divízie z Bratislavy. Táto divízia bola určená na front v Haliči. Takmer celú vojnu bola 37. honvédska divízia podriadená V. zboru z Bratislavy, v rámci ktorého absolvovala mnohé ťažké boje na východnom fronte. Začiatkom apríla 1918 bola divízia stiahnutá do zázemia, ale v polovici júla velenie poslalo 37. honvédsku pešiu divíziu na taliansky front, kde prebiehal jej výcvik a akomodácia na nový typ bojiska, avšak už koncom septembra bola divízia znova prevelená na francúzske bojisko, kde však už až do skončenia vojny nezasiahla do bojov, keďže opäť prebiehal iba jej výcvik.

Odznak 15. honvédskeho pešieho pluku, na ktorom sú napísané bitky, ktorých sa zúčastnil v rokoch 1914 a 1915 – Jangrot, Kozialata a Wysnica.

Ako sme už uviedli, Rakúsko-Uhorsko v čase prvej svetovej vojny bezprostredne hraničilo s Ruskom a preto front s ním bol jedným z hlavných. Tu bojovali aj vojaci z Kálnice a práve tu podľa archívnych dokumentov bolo najviac tých, ktorí padli, boli ranení alebo zajatí.

Medzi prvými obeťami bol **Anton Jiríček**, ktorý padol už v auguste 1914 a **Štefan Staňo**, ktorý padol v novembri 1914. Ďalší Kálničania na tomto fronte položili svoje životy v rokoch 1915, 1916 a 1917.

V bojoch na východnom fronte sa do ruského zajatia dostalo veľa vojakov rakúsko-uhorskej armády, medzi nimi aj veľa Kálničanov. Približne šesťdesiat tisíc vojakov prešlo

k protivníkovi už v poli a nechali sa zajať. V rokoch 1917 a 1918 sa aj na iných frontoch vzdalo a následne pripojilo k vojskám Dohody viac ako päťdesiat tisíc rakúsko-uhorských vojakov.

Na haličskom úseku východného frontu bojovali aj 71. cisársky a kráľovský (c. a k.) peší pluk spolu so 72. c. a k. peším plukom a 11. práporom poľných strelcov. Bojovali v rámci 27. brigády 14. pešej divízie V. zboru, začlenenenej do operačnej zostavy rakúsko-uhorskej 1. armády.

V 71. c. a k. pluku bolo veľa vojakov z Kálnice, preto o ňom uvedieme viac. Jeho základňou boli kasárne v Trenčíne a preto sa nazýval aj Trenčiansky 71. peší pluk a pretože bol doplňovaný mužmi najmä z Trenčianskej, Oravskej a Turčianskej župy, dostal aj prezývku Drotársky regiment, vyplývajúcu z tradície drotárov v týchto župách.

V prvých dňoch vojny sa do radov pluku sústredilo 8 000 záložníkov a tí odišli 8. augusta na východný front. Tu ihneď začal bojovať proti dosiaľ nesústredeným ruským vojskám. Počas bojov o Lublin stratil okolo polovice mužstva a veliteľov.

Po niekoľkomesačnej príprave sa spojeným rakúsko-uhorským a nemeckým vojskám podarilo na východnom fronte 2. mája 1915 začať úspešnú prielomovú ofenzívu pri meste

Gorlice na severnom úpätí Karpát, západne od Jasla. Po tomto úspechu viedol 71. c. a k. peší pluk ťažké a vyčerpávajúce boje vo východnej Haliči a na západnej Ukrajine. V rokoch 1915-1916 viedol pluk krvavé zákopové boje v Ternopil'skej oblasti (pri Gontove, Renive, D itkivci, Kremenci) a na rieke Ikva, dnes ležiacich na Ukrajine. Tu utrpel vysoké straty na životoch svojich príslušníkov, medzi ktorými bolo i veľa vojakov z Kálnice.

Zo zajatých vojakov i z tých, ktorí sa vzdali, sa v Rusku, Taliansku a Francúzsku začali v roku 1917 z iniciatívy M. R. Štefánika a T. G. Masaryka vytvárať légie, ktoré sa mali stať základom armády novovytvoreného štátu Československa. V roku 1918 ich počet v Rusku dosiahol 70 000, vo Francúzsku 10 000, v Taliansku asi 20 000. Medzi legionármi boli taktiež Kálničania **Jozef Matejka**, **Andrej Michalík** a **Ján Mikodém** a možno aj ďalší, o ktorých však archívne dokumenty mlčia. Légie v Rusku boli dohodovými mocnosťami využité proti bolševickému Rusku, kde obsadili transsibírsku magistrálu. Jedna divízia Štefánikových legionárov v Taliansku sa zúčastnila na strane Dohody bojov na Piave.

Jedným z bojových polí, na ktorom po vstupe Talianska do vojny bojovali rakúsko-uhorské jednotky v jedenástich

krvavých bitkách za cenu stoviek tisíc mŕtvych a ranených, bolo tiež okolie rieky Soča (dnes Slovinsko). Taliani vyvíjali obrovské úsilie, aby získali veľký prístav v Terste a potom aj územie dnešného Slovinska. Tieto boje trvali od júna 1915 do decembra 1917. V novembri 1916 bola na taliansky front presunutá celá 14. pešia divízia. V jej rámci bol v priestore rieky Soče nasadený aj 71. peší pluk. Bojov sa zúčastnilo viacero vojakov z Kálnice, svoje životy tu položili v júli 1917 **Ján Hladký** a v októbri 1917 **Štefan Müller**. Padlých Kálničanov tu bolo možno aj viac, viacerí z nich majú v dokumentoch iba poznámku „padol na bojisku“, ale bez uvedenia miesta smrti.

V tejto súvislosti by sme chceli s odstupom viac ako sto rokov poopraviť jednu legendu. V Kálnici dodnes žije rodina, ktorá získala k svojmu priezvisku **Bolech** prímeno **Majlont**. Dnes už nikto presne nevie, ako sa k nemu dostala. V hmlistých spomienkach obyvateľov obce je toto prímeno spájané s prvou svetovou vojnou, keď mal nejaký Ján Bolech bojovať na talianskom fronte pri meste Majlont, kde mal aj položiť svoj život.

Pravda je však iná. Hoci sa v zozname padlých v prvej svetovej vojne nachádza meno Ján Bolech (*1895, †1916, Halič), ide o inú osobu. Ján Bolech - Majlont bol pravdepodobne vojakom 71. c. a k. pešieho pluku, ktorý bol v roku 1878

v meste Postojna (dnes v Slovinsku), vzdialenom asi 46 kilometrov od prístavu Terst (dnes v Taliansku) počas okupácie Bosny a Hercegoviny Rakúsko-Uhorskom.

Mesto Postojna totiž pomenovali ako Majlont nemeckí robotníci, keď v 19. storočí Rakúsko začalo budovať železnicu z Terstu do Viedne. Nemeckí robotníci prišli z Milána, ktoré v nemčine nazývali ako Mein Land (moja vlasť) a dali ho aj Postojnej, kde na dlho ostali žiť.

Hoci je Postojna od Bosny a Hercegoviny značne vzdialená, domnievame, že v uvedenom meste pobudol nejaký čas ako súčasť zálohy rakúsko-uhorskej armády. Keďže ho po svojom návrate často spomínal, prischla mu prezývka Majlont. Ján Bolech Majlont teda nemohol padnúť v prvej svetovej vojne. Nie je pravdepodobné, že by vzhľadom na svoj vek ani narukoval, pretože sa narodil 23. januára 1858. (Jeho rodičmi boli Michal Bolech a Katarína Hladká a v čase jeho narodenia bývali na dolnom konci v dome číslo 9.)

71. c. a k. peší pluk bol nasadený aj do bojov v povodí rieky Piavy, ktoré prebiehali od novembra 1917 do začiatku novembra 1918. Príslušníkom pluku bol aj čatár **Ján Barinich**. Pred začatím bojov bol ranený do ramena a po vyliečení ho zaradili do 71. náhradného pešieho pluku v srbskom meste Kragujevac. Tu sa ako veliteľ čaty 10. roty stal priamym účastníkom

vzbury vojakov tohto pluku.

V lete 1918 mal byť na taliansky front nasadený aj tento pluk, sformovaný zo zajatcov, ktorí sa vrátili z ruského zajatia. Z nich bolo zostavených 7 stotín (rôt) 41. pochodovej formácie, ktoré mali 10. júna 1918 odísť na taliansky front. Títo však už nemali chuť ďalej bojovať - boli hladní, zle oblečení, unavení z predchádzajúcich bojov, vyskytlo sa množstvo nedostatkov v ich ubytovaní, čakali, že sa dostanú na dovolenku a mali mnoho ďalších dôvodov. Vo štvrtom roku vojny bola už v celom mocnárstve výbušná situácia. Demonštrovali a búrili sa nielen občania, ale aj vojaci. Spomeňme aspoň niektoré. Začiatkom februára 1918 sa vzbúrili námorníci V. divízie v Boke Kotorskej, 12. - 13. mája 1918 sa vzbúril doplňovací prápor 80. pešieho pluku v Rimavskej Sobote, 21. mája 1918 nasledovala vzbura náhradného práporu 7. streleckého pluku v Rumburku, 23. mája sa vzbúrili slovenskí vojaci, väčšinou bývalí zajatci z 15. náhradného pešieho práporu v Trenčíne, ku ktorým sa pripojila aj časť obyvateľov Trenčína.

Napätá bola aj situácia v Kragujevaci, na vzburu stačila len malá iskra. Tá vyšľahla živelne v nedeľu 2. júna 1918 po tom, čo vojaci dostali žold a išli si ho užiť do mesta. Vojak Martin Rijak sa z vychádzky vrátil oneskorene a správal sa hlučne. Šikovník Anton Bednár ho preto určil k raportu. To sa nepáčilo ani Rijakovi ani jeho tiež oneskorene prichádzajúcim

kamarátom. A tak na šikovateľa hodili deku a poriadne ho zmlátili. Na hluk sa zobudili aj ďalší vojaci, vypukol chaos a živelná vzburá. Vojaci sa snažili zaistiť si dostatok munície a zbraní, čo sa im však nepodarilo a bolo tiež príčinou ich porážky. Časť vojakov sa rozbehla po meste a začali rabovať. Práve tých, u ktorých našli ukradnuté veci, peniaze a zbrane – bolo ich 44 – odsúdili k smrti zastrelením. Medzi účastníkmi vzbury boli aj už spomenutý čatár **Ján Barinich** a vojaci **Adam Masár**, **Ján Mišech** a možno aj ďalší muži z Kálnice, ktorých mená sa nám však nepodarilo zistiť. Rabovačky sa zrejme nezúčastnili, lebo medzi zastrelenými nebol žiadny Kálničan.

V roku 1917 padol v Rusku cársky režim a moci sa v októbri (podľa ruského kalendára) ujali soviety vojenských, robotníckych a roľníckych zástupcov. Vzhľadom na to, že krajina bola vyčerpaná a armáda bola v rozklade, nová moc na čele s bolševikmi bola nútená usilovať sa všetkými prostriedkami o dohodu o ukončení vojny. Po prieťahoch sa to podarilo 3. marca 1918 vo vojenskej pevnosti Brest – Litovsk. Zástupcovia bolševického Ruska na jednej strane a zástupcovia Nemeckého cisárstva, Rakúsko-Uhorska a Osmanskej ríše na strane druhej podpísali mierovú dohodu. Rusko na jej základe stratilo viac ako 780 tisíc km² územia a viac ako 50 miliónov obyvateľov, s patričným ekonomickým potenciálom.

Pod nemeckú, či rakúsko-uhorskú kontrolu sa dostali celé Poľsko, Ukrajina, Litva, Lotyšsko a Estónsko. Tieto udalosti mali za následok významnú zmenu v pomere síl súperiacich mocností. Ruský front takto prestal existovať a preto si Trojspolok mohol uvoľniť ruky a presunúť svoje vojská na francúzsky a taliansky front. Medzi tými, ktorých presunuli na taliansky front, boli aj káľníckí vojaci, začlenení v útvaroch a jednotkách rakúsko-uhorskej armády.

Veľká vojna sa v Európe skončila po štyroch rokoch podpisom dohody o prímerí v železničnom vagóne v lese pri francúzskom meste Compiègne neďaleko od Paríža dňa 11. novembra 1918. Vojna skončila porážkou Centrálnych mocností a ich spojencov a víťazstvom mocností Dohody. Došlo k rozpadu Osmanskej ríše a Rakúsko-Uhorskej monarchie a vznikli nové štáty - Rakúsko, Maďarsko, Československo, Poľsko a Juho-slávia. Od leta 1919 do februára 1922 bol uzavretý celý rad mierových zmlúv (tzv. Versaillesko-Washingtonský systém), ktoré vymedzovali okrem iného aj hranice týchto nových štátov. Hranice Československa a Maďarska boli ustanovené zmluvou, uzavretou v Trianone v júni 1920. Ďalším dôsledkom vojny bolo posilnenie medzinárodnej váhy USA, Veľkej Británie a Francúzska. Vznikli nové veľmoci - USA a sovietske Rusko.

Vojaci, ktorí prežili vojnu, boli navždy poznačení fyzicky aj psychicky a stali sa tak „stratenou generáciou“.

Mier však po rozpade Rakúsko-Uhorska nenastal hneď a všade. Už 21. marca 1919 prevzala v Maďarsku moc komunistická strana vedená Bélom Kunom, ktorý ustanovil Maďarskú republiku rád (MRR) s proletárskou vládou. MRR zoštátnila kľúčové odvetvia a veľkostatky nad 40 hektárov, ale pôdu nerozdělila roľníkom. Podporu obyvateľstva však komunisti získali vďaka prísľubu obnoviť veľké Maďarsko v pôvodných hraniciach. Z podnetu západných dohodových mocností 16. apríla napadli MRR rumunské a 27. apríla československé vojská. Maďarská Červená armáda prešla 20. mája do protiofenzívy a v júni obsadila východnú časť formujúceho sa československého štátu (východné Slovensko). Zrejme v týchto bojoch padol 28. júla **Adam Valovič**. V Prešove bola 16. júna 1919 dokonca vyhlásená Slovenská republika rád, ktorá trvala do 7. júla 1919. Maďarská armáda sa dostala až na sever Slovenska a plánovala pochodovať proti rumunskej armáde na východ. Po troch týždňoch sa Maďari stiahli, pretože im Francúzi sľúbili, že rumunské sily odídu z územia za Tisou. Ústup maďarskej armády znamenal stratu podpory maďarskej verejnosti aj preto, že rumunské sily spoza Tisy neodtiahli.

Keď Maďari zistili, že je stále ťažšie bojovať zároveň

proti Československu aj Rumunsku, Béla Kun neúspešne obrátil armádu proti Rumunom. Tí však 30. júla prerazili slabé maďarské línie, Kun spolu s vysokopostavenými komunistami utiekol 1. augusta do Rakúska a Rumuni 6. augusta obsadili Budapešť. MRR skončila 1. septembra 1919.

Aké boli straty na životoch?

Nemecko stratilo vo vojne 1,8 milióna ľudí, Rusko 1,7 milióna, Francúzsko 1,3 milióna, Rakúsko-Uhorsko 1,2 milióna, Spojené kráľovstvo 947 tisíc, Taliansko 460 tisíc, Rumunsko 335 tisíc, Turecko 325 tisíc, USA 115 tisíc, Bulharsko 87 tisíc, Srbsko 45 tisíc, Belgicko 13 tisíc - dovedna 10 miliónov ľudských životov. Okrem toho bolo 21 miliónov zranených, ľudia trpeli hladom a chorobami. Dva milióny mužov bolo trvalo zmrzačených. Vznikli nesmierne hospodárske i kultúrne škody. Svet zachvátila aj povojnová hospodárska kríza, ktorá vyústila do ďalšieho krvavého konfliktu.

Spomienky priamych účastníkov vojny zachytil Janko Krchnavý-Grimutovský, živá kronika obce Kálnica.

O mobilizácii a atmosfére na začiatku vojny napísal:

Mobilizácia bola podľa ročníkov. Boli pri nej doktori, ktorí určovali schopných podľa známostí. Muži boli nahí. Tí, čo boli obrezaní, boli uznaní ako neschopní, známi notára Bánocziho

taktiež. Kresťan, luterán, katolík bol schopný do posledného, často aj pod 20 rokov veku. Bohatý, chudobný - schopný, no dalo sa aj vyreklamovať za väčší podarúnok.

Zaznamenal aj príhodu, ktorú zažil istý Valovič:

Na ruskom fronte bol Valovič (Jančov svokor) v službe a ruský vojak začal na neho strieľať. Valovič sa schoval za strom a strieľal aj on. Keď sa Rusovi zasekla zbraň, hodil sa na kolená a prosil, aby ho nezabil, že má ženu i malé deti. Valovič mu povedal, že aj on má ženu a malé deti a Rus ho chcel tiež zastreliť. No zľutoval sa nad ním a povedal mu: Utekaj a nikomu nič o tomto nehovor. O nejaký čas sa Valovič dostal do ruského zajatia a ten vojak ho spoznal. Kývol na neho, aby mlčal. Potom prišiel jeden gazda a zavolať na Valoviča: Ty pod! O pár dní ho ten vojak navštívil a pozval ho aj k sebe domov. Mal mladú ženu a dve deti, uhostili ho a ďakovali mu za to, že ho nezabil. Valovič sa potom z vojny šťastne vrátil domov.

Zistili sme, že išlo o Jána Valovič-Martinech-Jakušech, narodeného 27.08.1889. S manželkou Zuzanou, rod. Dovinovou, narodenou 20.05.1893 mali viac detí, posledné z nich sa narodilo v roku 1934. (Bližšie pozri v knihe Valovičovci na Slovensku, s. 94.)

Zaznačil tiež spomienky viacerých na strádania:

Šicko Adam spomínal, že im dávali málo jesť a tiež aj málokedy. Boli stále hladní. Aby mali viac, často si polievku rozriedili vodou. Neváhali zjesť aj mäso z mŕtveho zvieraťa, aby zahnali hlad. Viacerí však po jeho konzumácii zomreli.

Atmosféru v Kálnici ku koncu vojny zachytila v Kronike obce Kálnica z roku 1934 riadiaca učiteľka Viktória Kováčová:

Keď sa rozniesol chýr, že sa monarchia rozpadla, obecnstvo to s radosťou prijalo. ... Ľud sa tešil, že sa oslobodí a keď v Novom Meste nad Váhom začali odstraňovať maďarské nápisy, ktoré mu bili do očí, nastal nejaký zmätok i v našej obci, ktorý veľmi hľadal svoje miesto, kde sa má vyvrcholiť. Ponevác v našej obci najviac udržiavali maďarizáciu židia, v prvom rade títo boli napadnutí a vyrabovaní, následkom čoho sa vyjmúc troch rodín, ostatní vystaňovali z obce. Ľud už aj z toho dôvodu napadnul túto kastu, lebo títo mali v rukách obchody, licencie, trafiky a iné štátne privilégia, tak – že majetok a dôchodok ľudu všetok išiel týmto do rúk. Ľud len pracoval, ale keď prišlo ku zúčtovaniu, nie že nedostal peňazí do rúk za ťažkú prácu, ale ešte dlhu si narobil, následkom čoho slovenský ľud bol chudobný, ale židia bohatli.

Rozhorčenosť sa stupňovala. ... Medzi ľuďmi po čas války srbskí a ruskí zajatci boli na poľnohospodárskych prácach u jednotlivcov pridelení. U istej židovskej rodiny tiež boli srbskí zajatci, kde sa s nimi zle zchádzalo a v rozčúlenosti sa prihodila táto história: Srbskí zajatci hodili triumfálne chomúty na manželov, vyhlásiac, že dosiaľ oni orali na nich a teraz je tu prevrat, stane sa opak.

2. VOJACI Z KÁLNICE

V roku 1910 mala Kálnica 952 obyvateľov, v roku 1921 mala 977 obyvateľov. Ak bol počet všetkých mužov polovičný – okolo 480 – potom odhadujeme, že na vojnu mohlo narukovať 100-120 kálnických mužov. Mobilizácia bola vyhlásená 26. júla 1914, necelý mesiac po atentáte na uhorského následníka trónu. Už 31. júla bola vyhlásená všeobecná mobilizácia a do zbrane boli povolané ročníky 1882-1893. Po vyčerpaní ľudských rezerv boli v roku 1918 povolaní do cisársko-kráľovskej armády alebo k uhorským honvédom všetci zbrane schopní muži, narodení v rokoch 1865-1900.

Najmladší vojak, ktorého tu spomíname bol Štefan Müller – na začiatku vojny (1914) mal iba 15 rokov, rukoval teda až na jej konci a keď padol, mal len 18 rokov a jeden mesiac. Najstarší - Andrej Krchnavý – mal v čase začatia vojny 41 rokov a v čase svojej smrti 44 rokov.

Identifikovali sme päťdesiat osem kálnických vojakov. Z toho bolo trinásť zajatých, desať ranených a chorých, tridsať jeden padlých, traja sa uvádzajú ako legionári a jeden pri Krajujevackej vzbure. Presné číslo narukovaných Kálničanov sa už asi nikdy nedozvieme.

Hlavným prameňom údajov o káľnických vojakoch sú Zoznamy strát (Verlustliste) a Správy o ranených a chorých (Nachrichten über Verwundte und Kranke), vydávané cisárskym a kráľovským ministerstvom vojny. Našťastie sú už zdigitalizované a sprístupnené a tak sa dajú v susedných krajinách študovať online, napr. v Národní knihovne České republiky v Prahe (NK ČR), vo Vojenskom ústrednom archivu v Prahe (VÚA), Österreichischen Nationalbibliothek - ANNO (AustriaN Newspapers Online) alebo v Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich.

Správy o ranených a chorých obsahujú „enem ti mena tich ranenich a nemocnich, kterim najbližším přibuznim meno nebilo zrovna oznameno“. Choroby ako cholera, črevný týfus, škvrnitý týfus, striedavá zimnica, zápal pľúc a pohrudnice, úplavica a kiahne sa uvádzajú samostatne, ostatné choroby sa označujú iba výrazom „chorý“.

Súčasťou VÚA Praha je Vojenský historický archiv (VHA), ktorý spravuje kartotéku padlých a nezvestných v 1. svetovej vojne (tzv. zelenú kartotéku). Disponuje tiež tzv. bielou kartotékou padlých a nezvestných v 1. svetovej vojne, tá však nie je identická so zelenou. Tieto kartotéky nevznikli na základe systematickej vojnovnej evidencie, ale až dodatočne z prameňov, ako boli vojenské úmrtné matriky, súdne prehlásenia

za mŕtvych a iných dokumentov vojenskej správy. To je jedným z dôvodov, prečo neobsahujú všetkých padlých. Data-báza padlých či nezvestných v 1. svetovej vojne bola v čase nášho výskumu prístupná za roky 1914 až 1916. Práce na nej však stále pokračujú a prípadní záujemcovia sa budú môcť o rok- dva dostať k ďalším údajom.

Údaje, ktoré o kálnických vojakoch, napísané nižšie sú uvedené v rovnakom poradí, ako v origináloch Zoznamov strát či Správ o ranených a chorých:

Meno, šarža, vojenský zbor, pododdelenie, rodisko, rok narodenia, spôsob zranenia alebo choroby, zomrel, terajší pobyt, poznámka.

Ak bolo meno a priezvisko uvedené v maďarskom či nemeckom tvare, uvádzame ho tiež. Niektoré šarže (hodnosti, funkcie) sa dali preložiť len približne, je pri nich znak $\approx$.

Vďaka dátumom vydania príslušných zoznamov a správ vieme pomerne presne určiť, kedy konkrétny vojak padol, bol ranený alebo zajatý.

Údaje o narodení, úmrtí a rodičoch vojakov sme získali z matrik evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (ECAV) a rímskokatolíckej cirkvi farnosti Beckov.

2.1. ZAJATÍ

Všetci zajatí Kálničania, ktorých sme našli – bolo ich šest' – sa dostali do zajatia v Rusku. Traja mali v čase zajatia iba devätnásť rokov, najstarším zajatcom bol štyridsať ročný Adam Pavlech. Ako prvý bol zajatý Štefan Staňo, už v novembri 1914 a zakrátko tam aj zomrel. Ďalší štyria padli do zajatia v roku 1915, zvyšní desiatí v rokoch 1916 a 1917. V Rusku boli zajatí aj Pavel Kukučka, ktorý tu zahynul a Ján Hladký, ktorý neskôr padol na talianskom fronte - preto ich spolu so Štefanom Staňom uvádzame medzi padlými.

1. BUGÁR Peter

Bugár Péter, záložný pešiak, 15. honvédskejší pluk, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1880, zajatý pri Tobolsku, Rusko.

Prameň: Zoznam strát, č. výťažku 610, vydaný dňa 04.09.1917, s. 16.

Dátum narodenia ani jeho rodičov sme nezistili.

2. DOVINA Ján

Dovina János, pešiak domobrany, 15. honvédskejší pluk, Trenčín, Kálnica, narodený 1889, zajatý pri Charkove, Rusko.

Prameň: Zoznam strát, č. výťažku 610, vydaný dňa 04.09.1917, s. 22.

Dátum narodenia ani jeho rodičov sme nezistili.

3. GRÜNHUT Dezider

Grünhut Desiderius, pešiak, 71. c. a k. peší pluk, 6. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1891, zajatý pri Ust'-kamenogorsku, gubernia Semipalatinsk, Rusko (dnes Öskemen v Kazachstane).

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 124, vydaný 11.02.1915, s. 17.

Dátum narodenia ani jeho rodičov sme nezistili.

4. HLADKÝ Adam

Hlatki Adam, desiatnik, 71. c. a k. peší pluk, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1887, zajatý (veľmi pravdepodobne v Rusku – pozn. autorov).

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 134, vydaný 01.03.1915, s. 16.

Dátum narodenia ani jeho rodičov sme nezistili.

5. JAKUŠ Ondrej

Jakus András, pešiak domobrany, 15. honvédske peší pluk, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1895, zajatý pri Charkove, Rusko (dnes Ukrajina).

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 617, vydaný dňa 13.10.1917, s. 14.

Narodený 30.09.1895, deň ani miesto úmrtia nie sú známe.

Rodičia: Ondrej Jakuš, roľník, rím. katolík, Kálnica č. 47 a Eva Bednáriková.

Iné pramene: Matrika narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40, s. 123.

6. JURIK Štefan

Jurik Stefan, desiatnik, 71. c. a k. peší pluk, 1. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1886, zajatý v Rusku.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 480, vydaný dňa 21.10.1916, s. 23.

Narodený 27.12.1886, deň ani miesto úmrtia nie sú známe.

Rodičia: Adam Jurík, evanjelik, roľník, Kálnica č. 11 a Anna Plesnivý.

Iné pramene: Matrika narodených ACAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 82.

7. KUBIŠ Ondrej

Kubis Andreas, pešiak, 71. c. a k. peší pluk, 15. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1885, zajatý v Sengilej, gubernia Simbirsk, Rusko.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 402, vydaný dňa 01.04.1916, s. 27.

Narodený 10.02.1885, deň ani miesto úmrtia nie sú známe.

Rodičia: Kubiš Ján, rím. katolík, Kálnica č. 31 a Klobučnický Catharina.

Iné pramene: Matrika narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40, s. 73. Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 171, vydané dňa 29.12.1914, s. 25. uvádzajú tohto istého Ondreja Kubiša medzi ranenými – so zranením hlavy v Záložnej nemocnici v Písku (Česko).

8. MÜLLER Jozef

45. c. a k. peší pluk, náhradná (záložná) rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1895, zajatý pri osade Almasnyj, okres Slavjanoserbsk, gubernia Jekaterinoslav, Rusko. (Mestá Slavjanoserbsk aj Jekaterinoslav – starším názvom Dnepropetrovsk a dnešným názvom Dnipro, dnes ležia na Ukrajine.)

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 508, vydaný dňa 30.12.1916, s. 36.

Narodený 17.11.1895, dátum ani miesto úmrtia nie sú známe. Rodičia: Müller Josephus, murár, Kálnica č. 46 a Budias Maria. Jeho brat Štefan Müller (*29.10.1899) zomrel 29.10.1917 po zastrele do pľúc v poľnej nemocnici pri meste Ajdovčšina v dnešnom Slovinsku.

Iné pramene: Matrika narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40, s. 124.

9. MÜLLER Rudolf

Slobodník, 71. c. a k. peší pluk, 9. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, ranený, zajatý, prevezený do Evakuačnej nemocnice číslo 1 v Moskve, Rusko.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 203, vydaný dňa 01.07.1915, s. 29.

Narodený 28.11.1892, deň ani miesto úmrtia nie sú známe.
Rodičia: Müller Carolus, rím. katolík, obuvník, Kálnica č. 40 a Eliáš Mária.

Iné pramene: Matrika narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40, s. 103.

10. PAVLECH Adam

Pešiak kráľovskej uhorskej domobrany, 15. honvédskeho prápor, 1. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1874, zajatý v Rusku.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 418, vydaný dňa 06.05.1916, s. 36.

Narodený 21.09.1874, deň ani miesto úmrtia nie sú známe.
Rodičia: Ján Paulech, hájnik, evanjelik, Kálnica č. 12 a Kateřina Kukučka.

Iné pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 30.

11. VALOVIČ Pavel (Palkech)

Valovics Pál, záložník, 15. honvédskeý pluk, 2. záložná rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1885, zajatý (Jelec, gubernia Orel, Rusko), vrátil sa z vojny.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 203, vydaný dňa 01.07.1915, s. 41.

Narodený 18.07.1895, evanjelik, roľník, zomrel 11.08.1924.

Rodičia: Pavel Valovič, evanjelik, roľník, Kálnica č. 58 a Zuzana Masár.

Iné pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 77.

12. VALOVIČ Pavel

Valovics Paul, rotný trubač, 71. c. a k. peší pluk, 2. pešia (pochodová) rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1884, zajatý (Atkarsk, gubernia Saratov, Rusko, totožnosť nie je celkom istá).

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 199, vydaný dňa 23.06.1915, s. 47. Narodený 17.01.1884, vrátil sa z vojny.

Rodičia: Andrej Valovič, evanjelik, roľník, Kálnica č. 43 a Eva Viktory.

Iné pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 70.

13. VALOVIČ GALBAVÝ Štefan

Valovics Galbavi István, pešiak domobrany, 15. honvédskejší pluk, 1. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1881, zajatý pri osade Almasnyj, gubernia Jekaterinoslav, Rusko.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 616, vydaný dňa 12.10.1917, s. 52.

Narodený 20.02.1881, vrátil sa z vojny, zomrel v roku 1944.

Rodičia: Štefan Valovič-Galbavý, evanjelik, roľník, Kálnica č. 31 a Eva Kováčová.

Iné pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 57.

2.2. RANENÍ A CHORÍ

Najmenej sedemnásť kálnických vojakov bolo počas bojov zranených či v dôsledku ťažkých podmienok ochorelo. V tejto podkapitole popisujeme desať z nich, ktorí sa, vrátane Ondreja Kubiša, ktorého uvádzame medzi zajatými, vrátili z vojny domov. Ďalší šiesti - Santo (Ján?) Filip, Ondrej Filip, Ján Hladký, Adam Krchnavý, Štefan Školár a Štefan Valovič - sa po vyliečení dostali opäť do bojov a padli, Adam Valovič padol rok po skončení vojny. V Zoznamoch strát a v Správach o ranených a chorých sme našli nasledovných vojakov z Kálnice:

1. BARINICH Ján

Čatár, 71. c. a k. peší pluk, 10. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, 1891, ranený do ramena, nemocnica České Budějovice.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 620, vydaný dňa 25.10.1917, s. 6. Ako veliteľ čaty bol v júni 1918 účastníkom vzbury v Kragujevci, bojoval aj pri Terste, vrátil sa z vojny.

Narodený 26.07.1891, zomrel 06.11.1980. Rodičia: Štefan Barinich, *22.08.1858 a Eva Hladká (Džidžikech), *11.08.1860. Iné pramene: Rodný list; údaj o úmrtí je od jeho dcéry Zuzany.

2. BIERMANN Nándor, Dr.

Funkcia: AssArztStellv. (≈ asistent lekára), 12. peší pluk, vojenská nemocnica č. 18, Kálnica, narodený 1891, chorý,

nemocnica Izraelitskej náboženskej obce v Budapešti.

V Správach o ranených a chorých je uvedený medzi gážistami, čo boli v armáde zamestnaní civilisti.

Prameň: Správy o ranených a chorých, číslo 345, vydané dňa 18.03.1915, s. 4.

Dátum narodenia, rodičov ani dátum úmrtia sme nezistili.

3. FELDMANN Alexander

Čatár, 71. c. a k. peší pluk, 16. rota, Kálnica, narodený 1890, chorý, Záložná nemocnica č. 1. vo Viedni, VII. obvod.

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 272, vydané dňa 08.02.1915, s.12.

Dátum narodenia, rodičov ani dátum úmrtia sme nezistili.

4. JURIK Ondrej

Pešiak, 71. c. a k. peší pluk, 16. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1891, ranený.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 312, vydaný dňa 11.11.1915, s. 23.

Dátum narodenia, rodičov ani dátum úmrtia sme nezistili.

5. KLINČÚCH Ondrej

Klinesuch Andreas, desiatnik, 71. c. a k. peší pluk, 10. rota, Kálnica, narodený 1892, postrelenie prsta, pomocná nemocnica v Ľudovej škole v Jägerndorfe (dnes Krnov, Česko). Priezvisko

má zapísané v skomolenom tvare Klinessuch.

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. 124, vydané dňa 05.12.1914, s. 26.

Ondrej Klinčúch (Klincsusch Andreas), Gefr. TitKorp. (≈ slobodník vo funkcii desiatnika), 71. c. a k. peší pluk, 10. rota, je uvedený ako zranený aj o tri týždne skôr v Zozname strát, č. výtlačku 57, vydanom dňa 14.11.1914, strana č. 16.

A do tretice uvádzajú Ondreja Klinčúcha aj Správy o ranených a chorých, č. 104, vydané dňa 27.11.1914, s. 24: Klincsuk Andreas, desiatnik, 71. c. a k. peší pluk, 10. rota, Kálnica, narodený 1892, postrelený prstenník a ukazovák, Spolková nemocnica vo Freudenthale (dnes Bruntál, Česko, ležiaci 24 km od Krnova). Môže ísť o duplicitný záznam prvého zranenia prsta alebo druhého, bližšie nešpecifikovaného zranenia. Druhé zranenie tohto vojaka už nevieme bližšie určiť.

Dátum narodenia, rodičov ani dátum úmrtia sme nezistili.

6. KRCHNAVÝ Pavel

Krchnavi Pál, pešiak, 15. honvédskejší pluk, 8. rota, Kálnica (Trenčín), narodený 1889, postrelenie ramena, Spolková nemocnica č. 5 v Košiciach (konvikt).

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 408, vydané dňa 26.05.1915, s. 34.

Dátum narodenia, rodičov ani dátum úmrtia sme nezistili.

7. ROSENFELD Sándor

Pešiak, 71. c. a k. peší pluk, 9. rota, Kálnica, narodený 1886, nemocný, Zložná nemocnica č. 5 vo Viedni, XX. obvod.

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 99, vydané dňa 25.11.1914, s. 41.

Tento istý vojak je uvedený aj pacient v Zložnej nemocnici č. 4 vo Viedni XII. obvod, Katarinenhalle.

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 163, vydané dňa 23.12.1914, s. 41.

Dátum narodenia, rodičov ani dátum úmrtia sme nezistili.

8. ŠICKO Ondrej

Sitzko Andreas, kráľovsko-uhorský pešiak, 15. honvédskejší pluk, 2. rota, Kálnica, narodený 1877, ranený do pleca, Zložná nemocnica v Iglau (dnes Jihlava, Česko).

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 110, vydané dňa 30.11.1914, s. 43.

Narodený 20.10.1877. Dátum úmrtia sme nezistili.

Rodičia: Andrej Šicko, evanjelik, sluha, Rakoluby č. 1 a Katarína Krchnavý.

Iné pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 43.

9. URBAN Ondrej

Slobodník, 15. honvédskejší pluk, Kálnica, narodený 1890, zranený na stehne, Spolková nemocnica v Innsbrucku (Rakúsko).

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 225, vydané dňa 19.11.1915, s. 49.

Narodený 12.01.1890, dátum a miesto úmrtia nie sú známe.

Rodičia: Urban Joannes, rím. katolík, Kálnica č. 28 a Kubiš Mária.

Iné pramene: Matrika narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov č. 40, s. 91.

10. VALOVIČ Ján (Martinech-Jakušech)

Valovics Johann, desiatnik, 71. c. a k. peší pluk, 4. rota, Kálnica, narodený 1889, ranený do lakt'a, Záložná nemocnica v Jágri (Eger, dnes Maďarsko), filiálka Karlsbad (možno je to skomolený zápis, Karlstadt resp. Károlyváros je miestna časť Jágru).

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 171, vydané dňa 29.12.1914, s. 50.

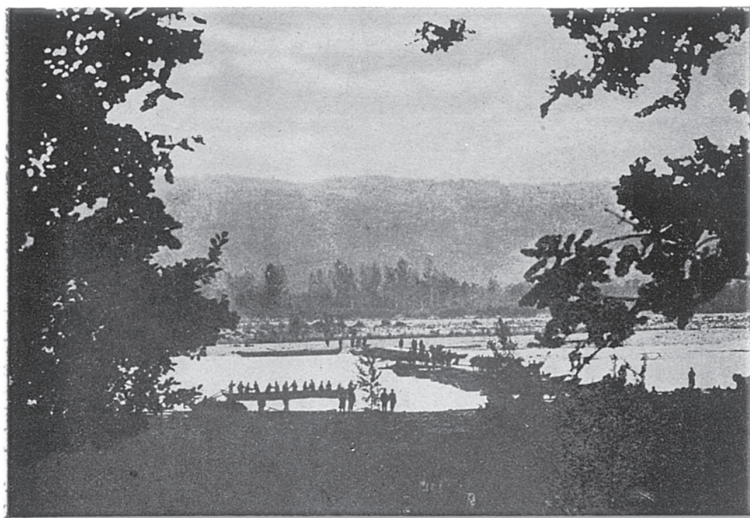
Valovics Johann, záložník, desiatnik, 71. c. a k. peší pluk, 4. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1889, ranený.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 159, vydaný dňa 13.04.1915, č. strany 49.

Narodený 27.08.1889, vrátil sa z vojny, zomrel v roku 1944.

Manželka Zuzana Dovinová, narodená 20.05.1893, mali viac detí, posledné sa narodilo 24.07.1937. Rodičia: nezistení.

Iné pramene: Matrika sobášnych, Zv. 2., 1913, Matričný úrad Beckov; Barinych Pavel, Ďurič Igor: Valovičovci na Slovensku. Bratislava: Dubari, 2016, s. 94.

Most cez rieku Piava pri San Donà, kde sa začala rakúska ofenzíva v júni 1918.

2.3. PADLÍ

V tejto podkapitole uvádzame údaje o kálnických vojakoch, získané z Registra padlých zo Zbierky vojenských matrik Vojenského historického archívu (VHA) v Bratislave, Knihy mŕtvych Matriky OcÚ Beckov a Kroniky obce Kálnica z roku 1934.

V prvej svetovej vojne padlo tridsať jeden vojakov z Kálnice. Rátame k nim aj Jána Masára, ktorý je evidovaný ako nezvestný. K padlým sme zaradili aj Adama Valoviča, ktorý zahynul v júli 1919 v boji proti maďarskej Červenej armáde, ktorá vtrhla na územie východného Slovenska.

Padli nasledovní muži:

1. BOLECH Ján

Narodený 1895, roľník. Domobranec 71. c. a k. pešieho pluku, zomrel 09.03.1916 v C. a k. divíznom sanitárnom ústave č. 14 v Reniowe, okres Zborov, Halič. [1] – pozri poznámku na konci kapitoly.

Pramene: VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. R-269, s. 144; Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 4, s. 99; Kronika obce Kálnica z roku 1934.

2. ČIKEL Štefan

Narodený 10.12.1890, evanjelik, hospodársky robotník. Vojak 71. c. a k. pešieho pluku v Trenčíne, zomrel dňa 01.08.1917 na ruskom bojisku. Vyhlásený za mŕtveho rozhodnutím Sedrie

v Trenčíne, č. 1570/24 v roku 1926. Rodičia: Štefan Čikel a Anna Valovičová.

Pramene: Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 4, s. 37; Kronika obce Kálnica z roku 1934.

3. FILIP Ondrej

Medzi padlými ho uvádza Kronika obce Kálnica z roku 1934. V matrike narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 47 je uvedený **FILIP Ondrej**, narodený 09.09.1878, rodičia: Adam Filip, Kálnica č. 17 a Katarína Filipová. V poznámke má zápis „zomrel v dôsledku ťažkej rany na bojišti 23.06.1917“.

Jeho úmrtie potvrdzuje Databáza padlých v 1. svetovej vojne VÚA Praha: Vojak **FILIP Ondrej**, narodený 1877, miesto narodenia Kálnica, okres Trenčín, 15. honvédske peší pluk. Bojoval na juhozápadnom fronte (talianske bojisko). Zomrel 23.06.1917 v poľnej nemocnici 211, Skopo, Sesana, Prímorie, (dnes Skopo, miestna časť mesta Sežana, Slovinsko; asi 13 km severozápadne od Terstu). Bol pochovaný 24.06.1917 na vojenskom cintoríne v Skopo.

Rok narodenia 1877 v databáze VÚA Praha oproti roku 1878 v matrike narodených považujeme len za drobnú chybu, ktorá mohla vzniknúť odpočítaním veku vojaka od letopočtu 1917. (Krátke po úmrtí Ondreja Filipa vyšiel Zoznam strát, č. výtlačku 606, vydaný dňa 09.08.1917, s. 14, ktorý ako raneného uvádza Ondreja Filipa, pešiaka domobrany, 71. c. a k. peší

pluk, 2. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1897. Tento Ondrej Filip je síce z Kálnice, ale je takmer o dvadsať rokov mladší, ako ten, čo padol a zároveň patrí k inému vojenskému útvaru. O koho v skutočnosti ide, nevieme vysvetliť.)

4. FILIP Santo (Ján?)

Kronika obce Kálnica z roku 1934 bez bližších údajov uvádza medzi nezvestnými Kálničanmi **Jána FILIPA**. Takéhoto vojaka sme však nenašli v žiadnych prameňoch.

Zato Správy o ranených a chorých, č. 545, vydané dňa 29.09.1917, s. 14 uvádzajú vojaka: **FILIP Santo**, kráľovský uhorský pešiak, 12. domobranecký pluk, 10. rota, Kálnica, narodený 1877, poranenie brucha, zomrel 23.06.1917.

Lenže žiadny Filip s menom Santo sa v matrike ECAV, farnosť Beckov, nenachádza. V Správach o ranených a chorých, č. 545 by teda mohla byť v mene vojaka chyba. Pri príprave správ či tlači sa to vzhľadom na podmienky stávalo pomerne často. Či je **Santo Filip** totožný s nezvestným **Jánom Filipom**, ktorého uvádza Kronika obce Kálnica z roku 1934, potvrdiť nevieme. Na druhej strane, rok narodenia a dátum úmrtia Santa Filipa v Správach o ranených a chorých je rovnaký, ako u vyššie uvedeného Ondreja Filipa. Boli však v rozdielnych vojenských útvaroch. A tak pre nedostatok ďalších údajov nevieme ani určiť, či je Santo Filip totožný s **Ondrejom Filipom**.

(Pre našich prípadných nasledovníkov v bádaní uvádzame

dvoch Jánov Filipov, uvedených v databáze padlých v 1. svetovej vojne VÚA Praha. Keďže priezvisko Filip je v Kálnici i na Slovensku dosť rozšírené, bez bližších údajov o narodení je prakticky nemožné stotožniť konkrétneho vojaka z Kálnice s vojakom zo zoznamov padlých.

- **Jan Filip**, narodený v roku 1882, príslušník 26. pešieho pluku, ktorý bol zajatý na ruskom fronte a zomrel 12.09.1915 vo vojenskej nemocnici v Samarkande (dnes v Uzbekistane). V tomto meste bol aj pochovaný. V databáze nie je uvedené miesto narodenia. V matrike narodených ECAV ani rímskokatolíckej farnosti Beckov sa v roku 1882 nenachádza. Nevieme, či ide o nami hľadaného Jána Filipa.

- **Jan Filip**, príslušník 8. honvédskeho pešieho pluku, ktorý zomrel 11.04.1916 v zajateckej nemocnici 126, Zolotaja Orda, Rusko. V databáze nie je uvedené miesto ani rok narodenia a tak nevieme, či ide o nami hľadaného Jána Filipa.)

Na základe svedectva kálnických občanov Márie Valovičovej, Márie Šimovej, Emílie Janovicovej a Ing. Marty Sedlákovej bol **Ján Filip** najstarší so štyroch súrodencov a padol na talianskom fronte - na Piave. Rodine o tom prišlo oznámenie, doklad sa už ale nenašiel. Jánov najmladší brat Ondrej, narodený 19.09.1890, zomrel 07.02.1967 v Kálnici. Rodičia: Jan Filip a Eva, rod. Jakušová.

5. HLADKÝ Ján

Narodený 26.12.1884, v matrike je zapísaný ako Hlatký, evanjelik, roľník, ženatý. Pešiak 28. pešieho pluku. Zomrel 24.07.1917 na bojisku v Aisovizza pri Gorici v Taliansku (dnes Ajševica v Slovinsku). Databáza padlých v 1. svetovej vojne VÚA Praha, ako miesto úmrtia uvádza Alsóvizze, Rumunsko a ako bojisko severný front (rumunské bojisko). Keďže táto databáza vznikala neskôr, považujeme toto miesto úmrtia za skomolený tvar z Aisovizza s dodatočne určeným bojiskom a štátom Rumunsko.

Rodičia: Adam Hlatký, evanjelik, roľník, Kálnica č. 59 a Anna Kukučková.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 74; oznámenie vojenského úradu o jeho úmrtí manželke Eve; Databáza padlých v 1. svetovej vojne VÚA Praha.

Jána Hladkého sme našli aj medzi zranenými a zajatými:

Hlatky Janos, pešiak, 15. záložný honvédskejší peší pluk, Kálnica, narodený 1884, poranenie prostredného prsta, nemocnica horského delostreleckého pluku č. 10 v Innsbrucku.

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 190, vydané dňa 06.01.1915, s. 20.

Hlatky János, náhradný záložník, 15. kráľovský uhorský vlastibranecký peší pluk, 1. záložná rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1884, zajatý pri Petropawlowsku, gubernia

Akmolinsk, Rusko. [2] – pozri poznámku na konci kapitoly.
Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 306, vydaný dňa 03.11.1915,
s. 18.

6. HOREČNÝ Karol

Horecsny Karl, strelec domobrany, 19. prápor poľných poľovníkov, 2. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1898. Padol medzi 01. a 15.06.1918.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 701, vydaný dňa 11.11.1918,
s. 23.

Dátum narodenia ani rodičov sme nezistili. Databáza padlých v 1. svetovej vojne VÚA Praha uvádza dátum narodenia 27.05.1898, rok úmrtia 1917 a miesto úmrtia taliansky front.

7. HUBINA Pavel

Medzi padlými ho uvádza Kronika obce Kálnica z roku 1934. V Matrike narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40, s. 159 sme našli Pavla Hubinu, narodeného 02.09.1900, rodičia: Hubina Štefan a Ďurišová Anna, Kálnica č. 11.

Ak by sa jednalo o neho, narukoval a padol by až na konci vojny.

(V Zozname strát, č. výtlačku 65, vydanom dňa 20.11.1914, s. 13. sa uvádza Hubina Pal, desiatnik, 15. domobranecký peší pluk, 2. čata, mŕtvy. Ide zrejme o iného Pavla Hubinu. Pokiaľ

by bol z Kálnice, v čase smrti by mal len niečo nad 14 rokov a v tomto veku by iste nebol narukoval ani nemal hodnosť desiatnik.)

8. HUBINA Štefan

Medzi padlými ho uvádza Kronika obce Kálnica z roku 1934. Narodený 19.08.1886 v Beckove, údaje o úmrtí nie sú známe. Rodičia: Ján Hubina, evanjelik, sluha, Beckov č. 193 a Zuzana Krchnavá.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 81. Štefan Hubina je uvedený aj medzi padlými v Beckove a jeho meno je na pamätníku obetiam prvej svetovej vojny pri kostole.

V Zozname strát, č. vydania 213, vydaného dňa 17.07.1915, s. 17 je uvedený Štefan Hubina, pešiak, 71. c. a k. peší pluk, 13. rota ako ranený. Príslušnosť k 71. c. a k. pešiemu pluku naznačuje, ale nepotvrďuje, že by mohlo ísť o Štefana Hubinu z Kálnice.

9. JAMRICH Štefan

Narodený 06.11.1883, evanjelik, robotník, ženatý. Vojak 71. c. a k. pešieho pluku v Trenčíne, od 31.08.1914 bol nezvestný. Súdom v Trenčíne bol vyhlásený za mŕtveho dňom, ktorý neprežil - 31.08.1916. Vyhlásenie Sedrie v Trenčíne

č. M. IIIa 1346/24-4 zo dňa 07.05.1925. Do registra mŕtvych ho dodatočne zapísal 19.10.1925 kurát I. triedy František Kovalčík. Manželka: Katarína, rodená Krchnavá.

Rodičia: Ondrej Jamrich, evanjelik, roľník, Kálnica č. 33 a Anna, rodená Juriková.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 69; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. R-273, s. 54; Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 4, s. 21; Kronika obce Kálnica z roku 1934.

10. JANČO Ján

Narodený asi v roku 1891, rím. katolík. Vojak 71. c. a k. pešieho pluku, padol dňa 01.01.1919 na talianskom bojisku vo veku 27 rokov. Odumretie súdobne ustálené Sedriou v Trenčíne dňa 17.09.1925, č. u. III.a 1602/24. Rodičia: Michal Jančo a Anna, rodená Mišechová.

Pramene: Kniha mŕtvych OcÚ Beckov, Zv. 4, s. 23. V Kronike obce Kálnica z roku 1934 nie je uvedený. V matrike narodených rímskokatolíckej cirkvi v Beckove sme ho v rokoch 1890-92 nenašli.

11. JIRÍČEK Anton

Jiricsek Antal, narodený 18.06.1885, rím. katolík. Vojak, 15. honvédskejší pluk, padol 25.11.1914 pri obci Jangrot, na

rusko-poľskom území. [3] – pozri poznámku na konci kapitoly
Rodičia: Ján Jiríček a Mária, rod. Valovičová
Pramene: VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por.
č. R-6, s. 113; VHA Praha, databáza Padlých a legionárov
z 1. svetovej vojny (iba roky 1914-1916); Matrika narodených
rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40, s. 104; Kniha
mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 3, s. 84.

V Kronike obce Kálnica z roku 1934 je uvedený ako Karol
Jiríček. Takéhoto padlého vojaka sme v žiadnom dostupnom
dokumente nenašli. Dnes už nevieme zistiť, ako sa do zozna-
mu v Kronike obce Kálnica dostal vojak Jiríček s menom Ka-
rol. V Kálnici žil Karol Jiríček, narodený 09.12.1892, ktorý má
v matrike narodených v poznámke záznam v podobe „S.B.
1914 III/31“, ale nevieme ho vysvetliť, ani nevieme, kedy tam
bol napísaný.

12. JURÍK Pavel

Narodený v roku 1888 v Kálnici, roľník. Bojoval na ruskom
fronte, kde bol ranený a padol do zajatia. Pri výmene zajat-
cov v roku 1917 bol vymenený a eskortovaný do nemocnice
v Litoměřiciach, kde v tom istom roku zomrel. Manželka Eva,
rod. Dovinová, narodená 1892.

Prameň: Odpis rodného listu jeho syna Jána zo 06.06.1958,
svedectvo jeho vnuka Štefana Jurika.

13. KRCHNAVÝ Adam

Narodený 22.11.1885, roľník, ženatý. Pešiak 15. honvédskeho pešieho pluku, zomrel 24.07.1917 po ťažkom zranení na bojisku v Miedzygorze, okres Buczac, Halič. [4] – pozri poznámku na konci kapitoly. Rodičia: Štefan Krchnavý, evanjelik, roľník, Kálnica č. 5 a Eva Juriková,

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 78; Úradné oznámenie smrti podľa č. j. 2538 okr. súdu v Trenčíne zo dňa 28.08.1917, dodatočne zapísal vrchný kurát Henrik Hajdýn; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. B-16, s. 339.

Krchnavi Adam (*1885), ako pešiak 6. roty 15. honvédskeho pešieho pluku, je uvedený ako chorý v nemocnici v Szombathely (Maďarsko).

Prameň: Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 265, vydané dňa 04.02.1915, s. 25.

Zaujímavosťou je, že v Zozname strát, č. výtlačku 532, vydanom dňa 05.03.1917, s. 30 sú ako zranení uvedení rovno dvaja vojaci menom Adam Krchnavý z Kálnice. Prvý je pešiak 5. náhradnej (záložnej) roty 71. pešieho pluku, s rokom narodenia 1891. Druhý je pešiak 6. náhradnej (záložnej) roty 71. pešieho pluku, s rokom narodenia 1894. Oba roky narodenia sú teda iné, ako u Adama Krchnavého, ktorý 24.07.1917 padol.

14. KRCHNAVÝ Andrej

Narodený 22.10.1873. V matrike narodených je v poznámke zápis „zomrel na bojišti 26.10.1917“. V matrike narodených je uvedený ako Andrej, v Kronike obce Kálnica z roku 1934 aj v knihe Kálnica, ktorá z nej čerpala, je uvedený ako Ondrej.

Rodičia: Adam Krchnavý, evanjelik, roľník, Kálnica č. 10 a Zuzana Lacková,

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 28

15. KRCHNAVÝ Ján

Narodený 28.02.1873, roľník, evanjelik. Pešiak 71. c. a k. pešieho pluku v Trenčíne. Po zranení hlavy črepinou granátu zomrel dňa 17.09.1916 pri obci Perepelniki, okres Zborov v Haliči, pochovaný bol dňa 18.09.1916 na vojenskom cintoríne pri Perepelnikoch. Zaprotokoloval poľný kurát Kolečáni. Rodičia: Štefan Krchnavý, evanjelik, roľník a Eva Valovičová, Kálnica č. 34.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 25; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrík, por. č. R-271, s. 71. V Kronike obce Kálnica z roku 1934 nie je uvedený.

16. KRCHNAVÝ Ján

Narodený v roku 1895, evanjelik, roľník. Pešiak domobrany, 71. c. a k. peší pluk v Trenčíne. Zomrel v dôsledku rany do pľúc dňa 16.02.1917 v obci Szepíz, župa Csík. [5] – pozri poznámku na konci kapitoly. Pochovaný bol 18.02.1917 v obci Szepíz, zaprotokoloval poľný kurát Peter Müller.

Pramene: VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrík, por. č. C-165, s. 46. V Kronike obce Kálnica z roku 1943 nie je uvedený.

17. KRCHNAVÝ Štefan

Narodený 09.01.1873, evanjelik, roľník. Pešiak 71. c. a k. pešieho pluku v Trenčíne, zomrel 17.09.1916 na bojisku pri Perepelnikoch, okres Zborov, Halič. Pochovaný bol 18.09.1916 na vojenskom cintoríne pri Perepelnikoch. [6] – pozri poznámku na konci kapitoly.

Rodičia: Štefan Krchnavý, evanjelik, roľník, Kálnica č. 5 a Eva Juriková,

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 25; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrík, por. č. C-165, s. 7.

18. KUKUČKA Ján

Narodený 30.11.1873, evanjelik, roľník. Pešiak domobrany.

Padol dňa 28.02.1917 v boji pri obci Siemakowce, okres Csorkow, Halič. [7] – pozri poznámku na konci kapitoly.

Dodatočne zapísal poľný kurát I. triedy František Kovalčík.

Manželka Anna, rodená Valovičová.

Rodičia: Ján Kukučka, evanjelik, roľník, Kálnica č. 32 a Eva, rodená Šimová.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 28; Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 4., s. 21; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. R-12, s. 229.

19. KUKUČKA Pavel

Narodený 01.04.1893, evanjelik, robotník, slobodný. Vojak 71. c. a k. pešieho pluku, padol na ruskom bojisku. Vyhlásený za mŕtveho dňom, ktorého sa nedožil, t.j. 30.11.1919. Podľa výroku Sedrie v Trenčíne, čís. M III a 1351/24-4 zo dňa 07.04.1925 dodatočne zapísal kurát I. triedy František Kovalčík.

Pramene: VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. R-273, s. 54; Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 4, s. 21.

Vojak Paul Kukucska, narodený 1893 v Kálnici, pešiak, 71. c. a k. peší pluk, 2. náhradná (záložná) rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, bol zajatý pri Orenburgu v Rusku. Ako sa mohol dostať zo zajatia a neskôr padnúť na bojisku, už zistiť nevieme.

Prameň: Zoznam strát, č. výtlačku 365, vydaný dňa 26.01.1916, s. 30.

Dátum narodenia poznáme z Registra padlých, jeho rodičov sme nezistili.

20. MASÁR Ján

V Kronike obce Kálnica z roku 1934, aj v knihe Kálnica, ktorá z nej čerpala, je uvedený ako nezvestný. Bližšie údaje o ňom sa nepodarilo zistiť, nenašli sme ho v matrike narodených ECAV v Beckove (chýbajú strany), ani vo VHA v Bratislave. Podľa Miroslava Masára sa v rodinnej pamäti zachovalo, že Ján Masár sa narodil v roku 1896 a padol v 1. svetovej vojne na ruskom fronte. Zo Zoznamov strát máme dve informácie, ktoré to môžu potvrdzovať:

- vo výtlačku č. 26, vydanom dňa 14.10.1914, s. 20 je uvedený Maszar Johann, pešiak, 71. peší pluk, 14. rota, mŕtvy*). (Čo znamená symbol „*“, sme nezistili.)

- vo výtlačku č. 57, vydanom dňa 14.11.1914, s. 20 je uvedený Maszar Johann, pešiak, 72. peší pluk, 2. rota, mŕtvy.

Zdá sa, že podľa príslušnosti k vojenskému útvaru ide o dvoch rôznych Jánov Masárov. Oba Zoznamy strát vyšli skôr, ako Správy o ranených a chorých, č. výtlačku 500, vydané dňa 15.06.1916, s. 31, ktoré uvádzajú: Maszar Johann, pešiak, 72. peší pluk, 14. rota, narodený 1886, chorý, zomrel 26.11.1914 vo vojenskej nemocnici č. 1 v Hraniciach na Morave, pochovaný na tamomšom cintoríne, hrob č. XV/107.

Ktorí z týchto troch Jánov Masárov pochádzal z Kálnice, určiť nevieme. Všetci však zomreli v roku 1914.

21. MASÁR Ondrej

Narodený 08.01.1881, evanjelik. Pešiak, 14. rota 15. honvédskeho pluku v Trenčíne. Nie je známe, kedy zomrel, v matrike ECAV, farnosť Beckov je iba údaj: padol v 1. svetovej vojne.

Databáza padlých v 1. svetovej vojne VÚA Praha uvádza, že bojoval na severnej fronte (ruské bojisko. Dátum úmrtia: 30.11.1914, príčina úmrtia: nezvestný.

Je uvedený v Registri padlých vo VHA v Bratislave, ale bez miesta a dátumu jeho smrti.

Rodičia: Adam Masár, evanjelik, roľník, Kálnica č. 18 a Eva Krchnavá.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 57; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrík, por. č. R-7, s. 379.

22. MÜLLER Štefan

Narodený 29.09.1899, rím. katolík, slobodný. Pešiak domobraný (1. záložná rota), po zastrele do pľúc zomrel 29.10.1917 v poľnej nemocnici č. 1602 v Heiligenkreuz – Cesta (dnes Vipavski Križ, súčasť obce Ajdovščina v Slovinsku), okres Görz v Küstenlande. V deň svojej smrti mal presne 18 rokov

a jeden mesiac. Pochovaný bol na rímskokatolíckom cintoríne Heiligenkreuz, hrob č. 200. [8] – pozri poznámku na konci kapitoly.

Rodičia: Jozef Müller, murár, Kálnica č. 46 a Mária Budias. Jeho brat Jozef Müller (*1895) bol zajatý pri osade Almasnyj, okres Slavjanoserbsk, gubernia Jekaterinoslav, Rusko (dnes Ukrajina).

Pramene: Matrika narodených rímskokatolíckej farnosti v Beckove, č. 40, s. 152; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. R-275, s. 76.

23. STAŇO Štefan

Sztanyo Stephan, narodený 27.11.1884, evanjelik, robotník, ženatý. Pešiak 13. roty 71. c. a k. pešieho pluku v Trenčíne, zajatý. Zomrel 08.11.1914 v Rusku.

Podľa Registra padlých (VHA Bratislava) bola príčinou úmrtia strelná rana nohy a zomrel vo vojenskej nemocnici v Moskve. Svedkom jeho smrti bol spoluzajatec Ján Letko z Lubiny.

Podľa poznámky v matrike narodených zamrzol v Rusku v zajatí. Pochovaný bol 10.11.1914 na vojenskom cintoríne v Moskve. Zápis o jeho smrti urobil poľný kurát Henrik Hajdyn. Rodičia: Adam Stano, evanjelik, roľník, Kálnica č. 7 a Anna Hlatká.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45,

s. 74; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrík, por. č. R-272, s. 50; Zoznam strát, č. výtlačku 199, vydaný 23.06.1915, s. 44.

24. ŠICKO Štefan

Narodený 09.10.1880. Podľa poznámky v matrike narodených zomrel na bojisku 22.10.1916.

V Zozname strát sme ho nenašli.

Rodičia: Andrej Šicko, evanjelik, sluha, Kálnica č. 34 a Katarína Krchnavá.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 56.

25. ŠIMO Ján (1)

Simó Johann, narodený 19.08.1884, evanjelik, roľník. Pešiak 71. c. a k. pešieho pluku v Trenčíne. V poznámke v krstnej matrike má uvedené, že zomrel na bojisku 11.01.1915 pri Michowe v Rusku. [9] – pozri poznámku na konci kapitoly. Rovnaký zápis má aj v knihe mŕtvych.

Rodičia: Andrej Šimo, evanjelik, roľník, Kálnica č. 38 a Anna Krchnavá.

Pramene: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 72; Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 3, s. 84; VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrík, por. č. R-270, s. 19.

26. ŠIMO Ján (2)

Kronika obce Kálnica z roku 1934 uvádza medzi padlými dvoch Jánov Šimov.

Správy o ranených a chorých. č. výtlačku 484, vydané dňa 28.12.1915, s. 36 uvádzajú:

Simo Janos, pešiak, kráľovský uhorský vlastibranec peší pluk č. 15, Kálnica, narodený 1874, chorý, Všeobecná župná nemocnica Trenčín. Tento Ján Šimo bol teda takmer rok po smrti prvého Jána Šima uvedený ako chorý.

Istý Ján Šimo (Simo Johann), slobodník, 71. peší pluk, 3 rota, Uhorsko je v Zozname strát, výtlačok č. 312, vydanom dňa 11.11.1915, s. 43 uvedený ako zajatý.

Či sa jedná o toho istého Jána Šima, ktorý bol chorý a či je/sú totožný/í s Jánom Šimom z Kálnice, potvrdiť nevieme.

(Ján Šimo (Simo Johann) je uvedený aj v Zozname strát, výtlačok č. 631, vydanom dňa 27.11.1917, s. 55: pešiak – domobranec, 72. peší pluk, 2. rota, Uhorsko, Nitra, Čachtice, narodený 1893, padol 31.08.1917. Ide však o iného Jána Šima, narodeného 13.05.1883 v Čachticiach. V poznámke matriky nemá uvedené žiadne údaje o prípadnom úmrtí vo vojne).

27. ŠKOLÁR Štefan

Ako padlého ho uvádza Kronika obce Kálnica z roku 1934.

Narodený 06.08.1894, údaje o úmrtí sme nezistili.

Rodičia: Michal Školár, roľník, rím. katolík, Kálnica č. 1 a Katarína Michaelicz.

Prameň: Matrika narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40, s. 116.

Zoznam strát, č. výtlačku 423, vydaný dňa 23.05.1916, s. 48 uvádza Štefana Školára, pešiaka domobrany, 72. c. a k. peší pluk, 9. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodeného 1894 ako raneného.

28. VALOVIČ Adam

Zoznam strát, č. výtlačku 682, vydaný dňa 25.06.1918, s. 55 uvádza Adama Valoviča, horského strelca, 19. prápor poľných poľovníkov, 1. rota, Uhorsko, Trenčín, Kálnica, narodený 1897, ako raneného.

VHA Praha doslova uvádza: Adam Valovič, vozotajca náhradného vozťajského oddielu č. 3. zomrel 28. júla 1919. Ako mŕtvy bol dovezený do posádkovej nemocnice v Košiciach, Abaujtorna (Abovsko-turnianska župa), Slovensko. Pochovaný bol 30. júla 1919 na centrálnom hrobitove v Košiciach, Slovensko. Oddelenie a číslo hrobu: arc. XIV, R. 13, č. hrobu 73. Opsáno dle matriky bývalej posádkovej nemocnice č. 20, uloženej u ZVV Košice. Úmrtní kniha: tom VI., fol. 370.

Predpokladáme, že Adam Valovič zahynul počas bojov maďarskej Červenej armády, ktorá v júni a júli 1919 obsadila veľkú časť východného Slovenska.

Prameň: VHA v Prahe, kartotéka padlých a nezvestných v 1. svetovej vojne.

Narodený: nezistené. Rodičia: nezistení.

29. VALOVIČ Ján

Narodený 18.06.1882, evanjelik, sluha, 15. honvédscky peší pluk, padol na ruskom bojisku. Nezvestný od 20.05.1915, vyhlásený bol za mŕtveho dňom 01.06.1917 výrokom Sedrie v Trenčíne č. M.a. III. 803/24.5 zo dňa 15. októbra 1926. Do Registra padlých ho dodatočne zapísal kapitán duchovnej služby.

Rodičia: Ján Valovič a Zuzanna Hladká (Hlatká).

Manželka: Mária Smutná, sobáš 14.05.1905. Žili v Kálnici.

Po smrti Jána Valoviča v roku 1917 jeho manželka Mária žila v konkubinate v Kálnici č. d. 166 pri Zemianskych dvoroch a narodili sa jej ešte tri deti. Zrejme preto u nich ako otca uvádzala vtedy už nebohého (ale zatiaľ ešte stále nevyhláseného za mŕtveho) Jána. Celkovo mala štyri deti - Zuzannu, Štefana, Jána a Máriu.

Pramene: VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. R-19, s. 14; Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 4, s. 38; ŠA Bratislava – pobočka Trenčín, fond Obv. NÚ Beckov, Matričné spisy sobášne 1920-27, inv. č. 183-190, škat. č. 16.

30. VALOVIČ Ondrej

Valovics Andreas, narodený 1894, evanjelik, roľník, ženatý. Pešiak domobrany, 20. rota, 72. c. a k. peší pluk v Trenčíne. Strelený do brucha, zomrel 28.03.1916 v Reniówe, okres Zbo-rov, Halič, kde je aj pochovaný.

Dátum narodenia a rodičov sme nezistili.

Pramene: VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, por. č. R-360, s. 151; Kniha mŕtvych, Matrika OcÚ Beckov, Zv. 3, s. 132; Zoznam strát, č. výtlačku 444, vydaný 22.07.1916, s. 57.

31. VALOVIČ Štefan

Ako padlého ho uvádza Kronika obce Kálnica z roku 1934.

Narodený 29.10.1872, sobáš 08.11.1896. Údaje o úmrtí nie sú známe. Rodičia: Andrej Valovič Palkech, evanjelik, roľník, Kálnica č. 57 a Anna Krchnavá.

Prameň: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45, s. 24. Zo Správ o ranených a chorých, č. výtlačku 311, vydaných dňa 23.02.1915, s. 48 máme informáciu o Štefanovi Valovičovi, narodenom v roku 1872 v Kálnici. Ako delostrelec 1. batérie 1. horského delostreleckého pluku bol v Karanténnej nemocnici v honvédskech kasárňach v meste Novi Sad (dnes v Srbsku).

2.4. LEGIONÁRI

Na základe zachovaných osobných kariet legionárov a legionárskych poslužných spisov v databáze legionárov z prvej svetovej vojny vo VHA v Prahe sme získali aj údaje o kálnických vojakoch, ktorí slúžili v légiiach.

MATEJKA Jozef,

Vojak, narodený 19.03. (19.04.?) 1888, Kálnica, okres Nové Mesto nad Váhom.

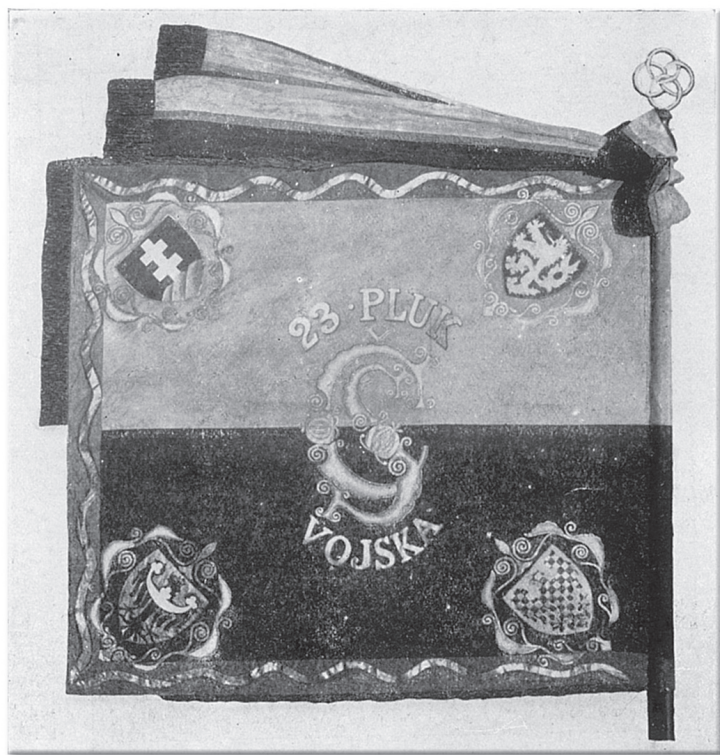
MICHALÍK Andrej,

Vojak, narodený 13.07.1894, Kálnica, okres Nové Mesto nad Váhom. Bydlisko: Newark, okres New York, USA. Dátum a miesto prihlásenia do légii: 03.10.1917, Newark. Dátum zaradenia do inej (ďalšej) légie: 23.11.1917. Koniec v légiiach: 11.08.1919. Slúžil v Československej légii vo Francúzsku v 21. pešom pluku. Po demobilizácii odišiel do USA.

MIKODEM Ján

Vojak, narodený 08.04.1899, Kálnica, okres Nové Mesto nad Váhom. Pred vstupom do légii slúžil v 72. pešom pluku rakúsko-uhorskej armády. Dátum jeho prihlásenia do légii nie je známy, stalo sa tak v meste Avezzano (asi 100 km východne od Ríma). Dňa 13. januára 1915 zasiahlo Avezzano rozsiahle

zemetrasenie o sile 6,9 Richterovej stupnice, jedno z najsilnejších v histórii Talianska. Z 11 000 obyvateľov mesta prežilo len asi 300 a celé mesto (až na niekoľko budov vrátane krídla hradu) bolo zničené. Avezzano bolo potom postupne nanovo postavené. Ján Mikodem bol 23.7.1918 na Piave zajatý. Dňa 22.09.1918 prestúpil do inej légie a v légiách skončil 04.08.1919. Slúžil v Československej légii v Taliansku v 35. pešom pluku. Po vojne bol demobilizovaný.

Zástava legionárov v Rusku.

2.5. KÁLNICKÍ VOJACI, ZORADENÍ PODĽA ÚTVAROV

1. horský delostrelecký pluk, 1. batéria

VALOVIČ Štefan, *1872

12. domobranecký (zemský) pluk

FILIP Santo, *1877

12. peší pluk

BIERMANN Nándor, Dr., *1891

15. honvédskejší prapor

PAVLECH Adam, *1874

15. honvédskejší pluk (Trenčín)

BUGÁR Peter, *1880

DOVINA Ján, *1889

HLADKÝ Ján, *1884

JAKUŠ Ondrej, *1895

JIRÍČEK Anton, *1885

KRCHNAVÝ Adam, *1885

KRCHNAVÝ Pavel, *1889

MASÁR Ondrej, *1881

ŠICKO Ondrej, *1877

URBAN Ondrej, *1890

VALOVIČ Ján, *1882

VALOVIČ Pavel (Palkech), *1885

VALOVIČ GALBAVÝ Štefan, *1881

19. prápor poľných poľovníkov

HOREČNÝ Karol, *1898

VALOVIČ Adam, *1897

45. peší pluk

MÜLLER Jozef, *1895

71. c. a k. peší pluk

BARINICH Ján, *1891

BOLECH Ján, *1895

ČIKEL Štefan, *1890

FELDMAN Alexander, *1890

FILIP Ondrej, *1878

GRÜNHUT Dezider, *1891

HLADKÝ Adam, *1887

JANČO Ján, *1891

JAMRICH Štefan, *1883

JURIK Ondrej, *1891

JURIK Štefan, *1886

KLINČÚCH Ondrej, *1892

KRCHNAVÝ Ján, *1895

KRCHNAVÝ Štefan, *1873

KUBIŠ Ondrej, *1885

KUKUČKA Pavel, *1893

MÜLLER Rudolf, *1892

MÜLLER Štefan, *1899

ROSENFELD Šándor, *1886

STAŇO Štefan, *1884

ŠIMO Ján (1), *1884

VALOVIČ Ján (Martinech – Jakušech), *1889

VALOVIČ Pavel, *1884

72. peší pluk

MIKODEM Ján, *1899

ŠKOLÁR Štefan, *1894

VALOVIČ Ondrej, *1894

Iné (légie):

MATEJKA Jozef, *1888

MICHALÍK Andrej, *1894

MIKODEM Ján, *1899

Bez uvedenia útvaru:

HUBINA Pavel, *1900

HUBINA Štefan, *1886

JURÍK Pavel, *1888

KRCHNAVÝ Andrej, *1873

KUKUČKA Ján, *1873

MASÁR Ján, *1896 (?)

ŠICKO Štefan *1880

ŠIMO Ján (2), *?

POZNÁMKY:

V čase, keď vypukla 1. svetová vojna, Poľsko ako štát takmer poldruha storočia neexistovalo. Vnútorne rozbroje medzi poľskou šľachtou, ktorá stavala vlastné záujmy nad záujmy štátu, využili Prusko, Rusko a Rakúsko a v rokoch 1772, 1773 a 1793 si Poľsko (Poľsko – Litovskú úniu) v tzv. troch deleniach rozdelili nasledovne:

- Rusko získalo Ukrajinu, Bielorusko a časti Lotyšska a Litvy,
- Rakúsko obsadilo Halič a Krakovsko,
- Prusku pripadlo Veľkopolsko a Mazoviecko.

Aj to je jedným z dôvodov, prečo sa v zápisoch o padlých a ranených často vyskytovali názvy obcí v miestnom jazyku a tiež z nich odvodené skomoleniny, či chyby, spôsobené tlačiarenským škriatkom. Podarilo sa nám spresniť nasledovné miesta (vo vyššie uvedenom texte o jednotlivých vojakoch sa pri nich nachádza číslica v hranatej zátvorke):

[1] **Reniow** (poľsky Reniów), ktorý sa v zápisoch v archívnych dokumentoch uvádza aj ako Remióv, je obec **Reniv** v Ternopiľskej oblasti v dnešnej Ukrajine.

[2] **Petropawlowsk** (rusky Petropavlovsk) je mesto **Petropavl**, ležiace na Transsibírskej magistrále blízko hraníc Kazachstanu s Ruskom. Petropavl je dnes hlavným mestom

Severokazašskej oblasti a leží 500 km severne od Astany. Petropavlovsk bol založený v roku 1752 ako ruská pevnosť, práva mesta získal v roku 1807.

Akmolinsk – v roku 1824 tu Rusi založili vojenskú pevnosť, okolo ktorej sa vyvinulo mesto Akmolinsk. V rokoch 1961 – 1991 sa mesto volalo Celinograd, potom Akmola a od roku 1997, keď sa stalo hlavným mestom Kazachstanu, nesie názov **Astana**.

[3] **Jangrot**, ktorý sa niekedy uvádza v zápisoch v archívnych dokumentoch skomolene ako Zanyrot, je neveľká obec, patriaca do vidieckej gminy Trzyciąż. Leží 35 km severozápadne od Krakova.

Vojak Jiriček bol ako člen 15. honvédskeho pešieho pluku spolu so 14. honvédskeým peším plukom od začiatku vojny na ruskom fronte (Halič, Krakovsko). V čase jeho smrti prebiehali pozíčné boje pri obciach Jangrot a Michalowka (8. - 22. 11.), pri obci Gołaczewy, vzdialenej asi 10 km od Jangrotu (27.11. – 14.12.) a od 23. do 26. 11. niektoré oddiely podnikli ako samostatná skupina úspešný protiútok na 20 km vzdialený Smolen.

[4] **Miedzygorze** je dedinka **Mežigirja**, **Buczac** (poľsky Buczacz) je mestečko Bučač, ležiace v Ternopil'skej oblasti v západnej Ukrajine, v historickom regióne Halič (Galícia).

[5] **Szepíz** je skomolenina od **Szépvíz** (tiež Csíkszépvíz). Obec sa nachádzala v župe Csík v Sedmohradsku, ktoré bolo v tom čase vo východnom Uhorsku. Dnes táto obec leží v Rumunsku a má názov **Frumoasa**.

[6] **Perepelniki** sú **Perepel'nyky**, ležiace dvadsať kilometrov od mesta Zborov v Ternopil'skej oblasti v dnešnej Ukrajine. **Zborov** (ukrajinsky Zboriv, poľsky Zborów) leží na dôležitej ceste medzi mestami Lvov a Ternopil', dnes v ňom žije asi sedem tisíc obyvateľov. Počas prvej svetovej vojny sa 02.07.1917 v blízkosti mesta udiala tzv. bitka pri Zborove. Počas nej jednotka československých légii, bojujúca na ruskej strane, úspešne prelomila rakúsko-uhorskú frontovú líniu. Bitky pri Zborove sa zúčastnil aj generál Jan Syrový, ktorý v nej prišiel o pravé oko. Pred bitkou bol ťažko zranený generál Otakar Husák. S bitkou sú spájaní hneď traja budúci československí prezidenti - T.G. Masaryk bitku sledoval z Petrohradu pomocou telegramov a vojnových vývesiek, Ludvík Svoboda sa jej zúčastnil v poli ako legionár, kde proti nemu podľa legendy stál na strane Rakúska-Uhorska Klement Gottwald. Prítomnosť Gottwalda nie je jednoznačná, podľa iných zdrojov bol v júni 1917 zranený na východnom fronte a z nemocnice v Marmaros-Sighetu sa vrátil až v auguste.

[7] **Siemakowce** sú **Semakivci**, **Csortkow** je **Čortkiv**, obe obce ležia v Ternopil'skej oblasti na dnešnej Ukrajine.

[8] **Heiligenkreuz** bol nemecký názov pre malú obec **Sveti Križ**, ktorá bola v roku 1955 premenovaná na **Vipavski Križ** a dnes je súčasťou slovinského mesta **Ajdovščina**, ležiaceho asi 25 km juhovýchodne od Novej Gorice. Súčasťou Ajdovčšiny je tiež malá obec **Cesta**, ktorá susedí s Vipavským Križom. Poľná nemocnica bola zrejme medzi týmito obcami.

Görz je nemecký názov pre mesto **Gorica**, ležiace na taliansko-slovinskej hranici, asi 20 km severne od pobrežia Jadranského mora. Od roku 1947 je rozdelené na taliansku Goriziu a slovinské mesto Nova Gorica.

Küstenland (Prímorie), celým názvom **Österreichisches Küstenland** (Rakúske Prímorie) je historický správny útvar v Chorvátsku, Slovinsku a Taliansku, rozkladajúci sa medzi Alpami a Jadranským morom. Do roku 1918 bol súčasťou Rakúskeho cisárstva resp. Rakúsko-Uhorska.

[9] **Michow** sa v autentických dokumentoch uvádza raz v Rusku a inokedy v Poľsku. **Michów** sa nachádza 45 km severne od Lublinu, ktorý leží v poľskej časti Haliče.

3. ZOZNAM PADLÝCH VOJAKOV Z KÁLNICE

Kronika obce Kálnica z roku 1934 uvádza zoznam dvadsiatich deviatich padlých a nezvestných občanov Kálnice, ktorý zhotovila Viktória Kováčová. Týchto **dvadsať tri mužov uvádza ako padlých:**

Ján Bolech	Štefan Čikel	Ondrej Filip
Ján Hladký	Pavel Hubina	Štefan Hubina
Karol Jiríček	Pavel Jurík	Adam Krchnavý
Ján Krchnavý	Ondrej Krchnavý	Štefan Krchnavý
Ján Kukučka	Ondrej Masár	Štefan Müller
Štefan Stano	Štefan Šicko	Ján Šimo
Ján Šimo	Štefan Školár	Ján Valovič
Ondrej Valovič	Štefan Valovič	

Šiestich mužov uvádza ako nezvestných:

Ján Bolech	Ján Filip	Ján Hladký
Štefan Jamrich	Pavel Kukučka	Ján Masár

Na základe nášho bádania v dostupných archívnych prameňoch sme zostavili aktualizovaný zoznam padlých z Kálnice.

Je v ňom všetkých dvadsať tri padlých zo zoznamu Viktórie Kováčovej, v ktorom sme opravili malé nepresnosti – Jiríček nebol Karol ale Anton, Ondreja Krchnavého uvádzame ako Andreja, Štefan Stano bol Staňo.

Spomedzi šiestich nezvestných zo zoznamu Viktórie Kováčovej sme medzi padlých zaradili Štefana Jamricha a Pavla Kukučku. Jána Masára uvádzame medzi padlými s poznámkou „nezvestný“. Nenašli sme druhého Jána Bolecha ani druhého Jána Hladkého, ktorí sú uvedení medzi nezvestnými – ani ako nezvestných, ani ako padlých. Tiež sme nenašli nezvestného Jána Filipa, ale medzi padlými sme našli Santa Filipa, o ktorom sa domnievame, že by s Jánom Filipom mohol byť totožný.

Zoznam padlých sme doplnili ešte o ďalších štyroch vojakov – Karol Horečný, Ján Jančo, Ján Krchnavý a Adam Valovič. Celkovo tak evidujeme **tridsať jeden padlých vojakov**, vrátane nezvestného Jána Masára.

1. BOLECH Ján	*1895	†09.03.1916
2. ČIKEL Štefan	*10.12.1890	†01.08.1917
3. FILIP Ondrej	*09.09.1878	†23.06.1917
4. FILIP Santo (Ján?)	*1877	†23.06.1917
5. HLADKÝ Ján	*26.12.1884	†24.07.1917
6. HOREČNÝ Karol	*1898	†medzi 01. a 15.06.1918
7. HUBINA Pavel	*02.09.1900	† nezistené
8. HUBINA Štefan	*19.08.1886	† nezistené
9. JAMRICH Štefan	*06.11.1883	vyhlásený za mŕtveho
dňom 31.08.1916
10. JANČO Ján	*1891 (?)	†01.01.1919
11. JIRÍČEK Anton	*18.06.1885	†25.11.1914

12. JURÍK Pavel	*1888	†1917
13. KRCHNAVÝ Adam	*22.11.1885	†24.07.1917
14. KRCHNAVÝ Ján	*28.02.1873	†17.09.1916
15. KRCHNAVÝ Ján	*1895	†16.02.1917
16. KRCHNAVÝ Andrej	*22.10.1873	†26.10.1917
17. KRCHNAVÝ Štefan	*09.01.1873	†17.09.1916
18. KUKUČKA Ján	*30.11.1873	†28.02.1917
19. KUKUČKA Pavel	*01.04.1893	vyhlásený za mŕtveho dňom 30.11.1919
20. MASÁR Ján	*1896 (?)	† nezistené
21. MASÁR Ondrej	*08.01.1881	†30.11.1914
22. MÜLLER Štefan	*29.09.1899	†29.10.1917
23. STAŇO Štefan	*27.11.1884	†08.11.1914
24. ŠICKO Štefan	*09.10.1880	†22.10.1916
25. ŠIMO Ján	*19.08.1884	†11.01.1915
26. ŠIMO Ján	*nezistené	† nezistené
27. ŠKOLÁR Štefan	*06.08.1894	† nezistené
28. VALOVIČ Adam	*1897	†28.07.1919
29. VALOVIČ Ján	*18.06.1882	vyhlásený za mŕtveho dňom 01.06.1917
30. VALOVIČ Ondrej	*1894	†28.03.1916
31. VALOVIČ Štefan	*29.10.1872	† nezistené

ZÁVER

Dnes s odstupom toľkých rokov vieme, že Veľká vojna existujúce rozpory medzi svetovými mocnosťami nevyriešila. Naopak, ešte viac ich prehĺbila. Dôsledkom toho bola ešte krvavejšia a ničivejšia vojna, ktorú rozpútalo hitlerovské Nemecko v septembri 1939. Jej priebeh, ale najmä záver predznamenal, aký by bol charakter tej ďalšej, v poradí už tretej.

Zhodenie dvoch amerických atómových bômb na japonské mestá Hirošima a Nagasaki naznačilo veľmi názorne, že ich použitie v ďalšej vojne by znamenalo hromadné ničenie nebývalých rozmerov. V porovnaní týchto bômb s účinkami súčasných zbraňových systémov hromadného ničenia však tieto dve bomby boli iba náznakom toho, čo by ľudstvo čakalo.

Napriek tomu ani po druhej svetovej vojne nebol svet bez lokálnych vojenských konfliktov. Spomeňme aspoň niektoré: vojna na kórejskom polostrove, Vietnamská vojna, vojna v Afganistane, Iraku, v Juhoslávii a v súčasnosti v Sýrii. Slovensko má šťastie, že už sedemdesiat tri rokov nebolo podrobené útrapám z ozbrojeného násilia.

Napriek výstrahe z konca druhej svetovej vojny vnímame, že nebezpečenstvo celosvetového vojnového konfliktu nie je

zažehnané. Dochádza nielen k sústavnému zdokonaľovaniu prostriedkov hromadného ničenia ale aj k zvyšovaniu vojenských výdavkov rozhodujúcich svetových mocností a ich spojencov, Slovensko nevynímajúc.

Je úprimným želaním autorov, aby tabuľa obetí z prvej svetovej vojny i tento spisok neboli iba pamiatkou na tých, čo boli zajatí, ranení, nezvestní a padlí z tejto dediny ale aj trvalou pripomienkou pre nás i tých čo prídu po nás, aby robili všetko čo je v ich možnostiach pre zabránenie všetkým pokusom riešiť spory a problémy medzi národmi ozbrojeným násilím. Želajme si, aby sme my i tí, čo prídu po nás už nikdy nemuseli zhoto-
vovať tabule padlých a písať o dôsledkoch takéhoto násilia. Je totiž oprávnená otázka a obava, či pri použití súčasných zbraňových systémov hromadného ničenia by bolo dosť kameňa na tie tabule i dosť papiera na zapísanie priebehu a dôsledkov takejto udalosti, no najmä tých, čo by to boli vôbec schopní zaznamenať a pre koho.

Zostáva stále aktuálnym výrok Alberta Einsteina „Neviem, akými zbraňami sa bude viesť tretia svetová vojna, ale štvrtá – palicami a kameňmi“.

POUŽITÉ PRAMENE

A) ARCHÍVY A MATRIKY

Zoznamy strát (Verlustliste) a Správy o ranených a chorých (Nachrichten über Verwundte und Kranke), vydávané cisárskym a kráľovským ministerstvom vojny sme študovali online v Národnej knižnici Českej republiky v Prahe, vo Vojenskom ústrednom archívu v Prahe (VÚA), Digitálna studovňa Ministerstva obrany Českej republiky (systém Kramerius), Österreichischen Nationalbibliothek - ANNO (AustriaN Newspapers Online) a v Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich.

Vojenský historický archív v Bratislave: Matriky, ktoré vznikli na území Slovenskej republiky do roku 1918 – rakúsko-uhorské oddiely: R 1 - 21, R 268 – 275, R 358 – 367, B 10 – 17, Poľný superiorát Bratislava: C 10 – 17, C 165.

MV SR ŠA Bratislava: Matrika narodených rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Beckov, č. 40.

MV SR ŠA Bratislava: Matrika narodených ECAV, farnosť Beckov, č. 45.

MV SR ŠA Bratislava, pobočka Trenčín, fond Obv. NÚ Beckov, odd. Matričné spisy sobášne 1920 -1927, Inv. č. 183 – 190, Škat. č.16.

Matričný úrad v Beckove: Matričná kniha zomrelých, Zv. 3 a 4.

Pamätná kniha obce Kálnica od roku 1934 (Kronika obce Kálnica z roku 1934).

B) LITERATÚRA

Andriessen, J.H.J.: První světová válka v dokumentární fotografii. Praha: Rebo International CZ, 2018.

Apfel, Viliam: Čas bez rozlúčky. Martin: Matica Slovenská, 2005.

Barinych Pavel, Ďurič Igor: Valovičovci na Slovensku. Bratislava: Dubari, 2016.

Čaplovič, Miloslav: Pred sto rokmi sa vzbúрили slovenskí vojaci v Kragujevci, 44 ich popravili. In: Obrana č. 5/2018.

Černochová, Anna: Medzi životom a smrťou (Príbehy priamych účastníkov I. svetovej vojny 1914 – 1918). Nové Mesto nad Váhom: Tising, 2013.

Dangl, Vojtech: Bitky a bojiská v našich dejinách /2. Od vzniku stálej armády po prvú svetovú vojnu. Bratislava: Perfekt, 2007.

Fraňová, Ľudmila, Hrabovská, Oľga, Ostrovský, Ivan: Lubina vo vojnových príbehoch. Nové Mesto nad Váhom: Tising, 2013.

Hronský, Marián: Vzburá slovenských vojakov v Kragujevci. Druhé doplnené vydanie, Bratislava: Osveta, 1988.

Jancura, Vladimír: Krv slovenských drotárov na Stanovljanskom poli. In: Pravda 09.06.2018, s. 22 – 23.

Jankech, Juraj: Obraz vzbury náhradného práporu 71. pešieho pluku v Kragujevci (jún 1918) v slovenskej historiografii. In: Acta historica neosoliensia, 16/2013.

Jung, Peter: Rakousko – uherská armáda za první světové války. Brno: Computer Press, 2007.

Karlík, Jozef (zostavovateľ): Beckov 1. Dejiny obce do roku 1918. Nové Mesto nad Váhom: WillArt, 2006, s. 100-102.

kol. autorov: Dějiny Československa v datech. Praha: Svoboda, 1986.

kol. autorov: Kragujevská vzbura. História 71. trenčianskeho pešieho pluku. In: [http://velkavojna. sk/articles. php?article id=5](http://velkavojna.sk/articles.php?article id=5)

kol. autorov: Krátke dejiny Slovenska. Bratislava: Academia Electronics Press, 2003.

kol. autorov: Kronika ľudstva. Bratislava: Fortuna Print, 1994.

kol. autorov: Kronika 20. storočia. Bratislava: Fortuna Print, 2007.

kol. autorov: Pod císařským praporem. Historie habsburské armády 1526-1918. Praha: Nakladatelství Elka Press, 2003.

kol. autorov: Stručná história 71. pešieho pluku a jeho účasť na bojiskách prvej svetovej vojny. Vydalo Kultúrne a metodické centrum OSSR Trenčín, 2008.

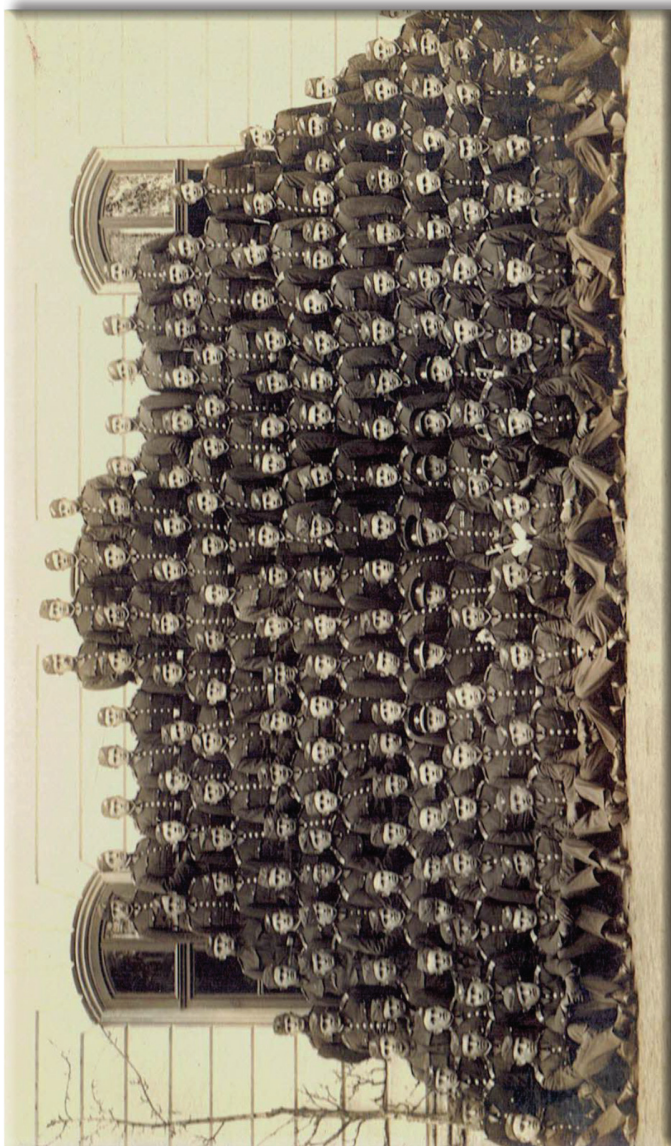
Mrva, Ivan, Segeš, Vladimír: Dejiny Uhorska a Slováci. Bratislava: Perfekt, 2003.

Pavlik, Peter: K niektorým otázkam Kragujevskej vzbury. Opravená a doplnená verzia. Trenčín, 30.12.2017.

Historická revue č. 9/2015,

Klub vojenskej histórie Beskydy - www.kvhbeskydy.sk

PRÍLOHY - FOTOGRAFIE, FAXIMILE DOKUMENTOV

Skupinová fotografia jednotky, v ktorej slúžil čatár Ján Barinich a celkom iste aj ďalší Kálničania. V množstve vojakov ich však nevieme identifikovať.

Čatár Ján Barinich

Ján Valovič – Martinech
– Jakušech (prvý zľava)

Ján Hladký - Mariner

Adam Masár-Hrádčanéch

Štefan Kukučka

Andrej Valovič

Pavel Valovič - Palkéch

Pavel Jurík (vľavo) a Adam
Krchnavý-Halamovský
– obaja padli v roku 1917

Skupinová fotografia, na ktorej je aj nám neznámy vojak z Kálnice.

Hore druhý zľava je Adam Masár- Hrádčanéch.

VHA Bratislava, Zv.C.165, str.7

Krehaný Štefan

sterb register — register (zoznam) padlych

Pluk alebo zbor	Deň mieso rok SMRTI	Kat. alebo sta- drina	Kod zboru	Meno, príjmenie	Miesto, adres. trajna priejmu	Konfesia	okt. narodenia	polavie	stav	Profesia	či stebe hlav 2	Príčina smrti	Kedy, kde a kto pohrebaj	Číslo registra. Číslo záznamu	Poznámka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Krup. infanterieregiment Nr. 74	17.9. 1916 Persepelniki Bezirk. Zborov in Galizien	I. Ersatz- kompa- nie	Kauschew infanterie- regiment	KREHANÝ Štefan	Katános kamitál Trenesen in Ungarn	ev. a. v.	1873	mährisch		Landmann		Granat-Kopfschuss laut internationalen Blatt	18. September 1916 auf dem Friedhofe zu Persepelniki	45/16	Todeszeuge Dr. Frantz Ludwig Assistentenarzt
Čak. 71. Pěš. pluk	17.9. 1916 Persepelniki okr. Zborov Halč	I. náhod- ná rota (Schuma)	Persepelniki	KREHANÝ Štefan	Kálnica Krajčup Trenčin Uhorsko (Madarsko)	ev. a. v.	1873	maď				Zranenie hlavou po zrážke s priateľom	18. September 1916 vo Friedhofe pri Persepelniku v Halči	Zapísal: pohrb. kurz Kolesáři (Kolešani)	Nr. 74 UH18401: pomocný ležár Dr. Franz Ludwig

Ukážka zápisu a preklad nemeckého textu z Registra padlych (Sterbregister).

Anton

Příjmení a jméno J i r í c s e k

Hodnost a pluk voj. býv. honvéd. p. pl. 8. 15.

Datum a místo narození 1885, Kalnica.
(polit. okres, země) okr. Trenčín, Slovensko.

Příslušnost
(polit. okres, země)

Datum a místo úmrtí 25./9.1914.
(polit. okres, země) Jangrot, R. Polsko.

Datum pohřbu 25./9.1914.

Označení hřbitova a místo
(polit. okres, země) Jangrot, R. Polsko.

Oddělení, číslo hrobu

Opsáno podle matrice býv. hon. peš. a hus. pl.
uloženej u Vel. VII. sboru, Bratislava.

Úmrtí kniha: tom., fol. tom. I/Ia, fol. 113.

Tiskárna MNO, — 1163-36.

Karta vojáka Antona Jiríčka v kartotéce
 padlých v 1. světové válce VÚA Praha.

„Mňa z tisíc ciest len jedna cesta láka,
čo vedie domov, v krajinu otrokov,
do diery vrahového vlkolaka,
kde s láskou čistou, láskou hlbokou
ma moja biela otrokyňa čaká,
jak bohatiera s pomstou divokou
a nie viac pokorného úbožiaka,
rozplakaného chabo od okov.
Tou cestou pôjdem, no neprídem prv,
kým hnev, nímž srdce vri a horí líce,
čo zasadol sťa mrak do mladých brv,
nevlejem v holubičie státisíce
by vycedily vraha čiernu krv
za hanobenie mojej krásavice.
Či ten náš život zakončíme v stude,
či vydobyjú naše pravice
pre život voľný nové hranice,
či boj náš aspoň krásnou smrťou bude?“

(1. okt. 1917.)

Odkaz legionára Janka Jesenského v básni, napísanej v ruskom zajatí.

O AUTOROCH

PhDr. Pavel Barinych, CSc.

Narodil sa v roku 1940 v Kálnici a do osemnástich rokov tu žil. Vyštudoval Vyššiu priemyselnú školu strojnícku a Vojenskú akadémiu. V roku 1980 získal titul kandidáta historických vied. Pôsobil ako vysokoškolský učiteľ, v závere svojej profesionálnej kariéry vykonával funkciu poradcu – vedúceho oddelenia odborovej politiky v KOZ SR s osobitným dôrazom na styk s Národnou radou SR a politickými stranami. Žije vo Vrakúni a venuje sa genealógii a histórii rodnej Kálnice, ku ktorej má neustále silný citový vzťah.

Ing. Igor Ďurič, PhD.

Narodil sa v roku 1964 na Vinohradoch nad Váhom. Po maturite na Gymnázium v Seredi vyštudoval Prevádzkovo ekonomickú fakultu Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, špecializáciu Automatizované systémy riadenia. Pracuje v ekonomickej oblasti, žije v Bratislave. Vo voľnom čase sa venuje histórii a genealógii. Publikoval mnoho príspevkov, týkajúcich sa slovenských hradov a zámkov.

S Pavlom Barinychom napísali dve knihy - Blažej Kálnický zvaný Valovič - kráľovský miestodržiteľský notár a jeho rod od roku 1592 (2010) a Valovičovci na Slovensku (2016). V októbri 2018 Igor Ďurič v spolupráci s Petrom Hricákom vydal knihu 100 ROKOV ČESKA A SLOVENSKA.

PhDr. Pavel Barinych, CSc.(vpravo) a Ing. Igor Ďurič, PhD. na kálnických vŕškoch.

POĎAKOVANIE

Kniha vyšla vďaka finančnej podpore, ktorú poskytli darcovia:

Ing. Borcovan Miroslav, Kálnica
Dobrovoľný požiarny zbor, Kálnica
Drevopam, spol. s r.o., Kálnica
Mgr. Feník Michal, Kálnica
Hladký Ján, Kálnica 316
Jelínek Igor, Bratislava
Ing. Jelínek Samuel, Bratislava
Jurík Štefan, Kálnica
Krchnavý Jakub, Kálnica
Ing. Krchnavý Ján, Kálnica 422
Kusenda Ladislav, Piešťany
LAURIS R.M. spol. s r.o., Kálnica
Masár Ladislav, Kálnica
Mgr. Masár Miloslav, Piešťany
Mgr. Minarechová Zuzana, Kálnica
Nagy Róbert, Kálnica
Obec Kálnica
Poľnohospodárske družstvo Kálnica
Valovič Dušan, Nové Mesto nad Váhom
Vozár Rudolf, Kálnica

Úprimné poďakovanie patrí všetkým menovaným i nemenovaným darcom, ktorí prispeli, nielen na vydanie tejto publikácie, ale i zhotovenie a inštaláciu pamätnej tabule na budove Základnej školy v Kálnici, ktorá nadväzuje na výsledky uvedeného bádania v publikácii.

Zvlášť ďakujeme Ing. Milanovi Bušovi za úpravu priečelia školy pod tabuľou, Pavlovi Pavlechovi ml. za stavebné úpravy a Jánovi Hubinskému za návrh a realizáciu pamätnej tabule.

PROSBA AUTOROV

U viacerých vojakov nepoznáme dátum narodenia, ani ich rodičov. Budeme veľmi radi, ak nám čitatelia z radov ich príbuzných tieto i ďalšie informácie poskytnú e-mailom na pavel.barinych@azet.sk alebo telefonicky na 0903 189 215 či osobne Ing. M. Borcovanovi.

Fotografia na titulnej strane: Prvý sprava je Ján Valovič – Martinech – Jakušech (archív pani Jiřiny Vöglerovej, rod. Valovičovej z Havířova).

Fotografia na 1 strane pod citátom: z Pravdy 23.7.2014 zákopy

Mapka na strane 8 „Európa, rozdelená na spojenecké bloky“ je prevzatá z wikipédie, heslo „Dohoda (prvá svetová vojna)“.

Mapka na strane 10 „Jedna z línií frontu v Haliči, kde v lete 1917 bojovali a padli aj Kálničania“ je prevzatá z knihy Pod císařským praporem. Historie habsburské armády 1526-1918, s. 344.

Fotografie na strane 44 a 67 a text básne na strane 93 sú z knihy K.A. Medveckého Slovenský prevrat (1936).

Kálnickí vojaci vo Veľkej vojne

(28. júl 1914–11. november 1918)

© 2018

Text: PhDr. Pavel Barinych, CSc., Ing. Igor Ďurič, PhD.

Foto: archív Igora Jelínka a Jiřiny Vöglerovej, rod. Valovičovej

Grafická úprava: Universalprint, s.r.o.

Vydali: Miestny odbor Matice slovenskej a Obec Kálnica

Tlačiareň: Universalprint, s.r.o.

Vydanie: prvé

ISBN 978-80-570-0417-2

Pamiatke padlých rodákov a ku cti všetkých Kálničanov, ktorí vo vojne bojovali.

11. novembra 1918 o 11.00 hod. rozozvučali sa zvony po celom svete a oznámili oficiálne ukončenie 1. svetovej vojny. Vojny, ktorá spôsobila nielen obrovské utrpenie v rodinách, do ktorých sa nevrátili synovia i otcovia padlí na bojiskách, ale umožnila aj vznik Československej republiky. Do prachu zabudnutia, zapadli nielen tieto historické udalosti, ale i spomienky na tých, ktorí koniec vojny neprežili. Cieľom autorov bolo pripomenúť si tieto udalosti a tak splatiť dlh našej spoločnosti voči padlým vojakom z Kálnice.

100. výročie ukončenia vojny, ktoré si pripomíname i odhalením Pamätnej tabule padlým v tejto Veľkej vojne na budove školy v Kálnici, dalo príležitosť a dôvod autorom preskúmať, v súčasnej dobe rôzne dostupné archívne i rodinné materiály tak, aby z nich získali vierohodné informácie. Táto časovo i odborne náročná práca, nie je ešte vzhľadom k dostupnosti archívnych materiálov definitívne ukončená, ale určite bude impulzom i pre žijúcich rodinných pozostalých, aby prehľadali rodinné archívy a zalovili v rodinných spomienkach a tieto poskytli autorom.

Nech všetci, na ktorých sa spomína i nad'alej žijú v spomienkach medzi nami.

ISBN 978-80-570-0417-2

9 788057 004172